

Angstgevoelens geanalyseerd

Een secundaire analyse naar de invloed van persoonlijke en situationele kenmerken op gevoelens van onveiligheid

De Schreeuw, Edvard Munch, 1893

Door: Wouter van Aarnhem
Studentnummer: 0313696
Begeleiders: Marieke van Schellen, Wim Molenaar
Studierichting: Algemeen Sociale Wetenschappen

Voorwoord

Beste lezer, voor u ligt mijn afstudeerscriptie waarin het onderwerp onveiligheidsgevoel centraal staat. Ik heb gekozen voor dit onderwerp omdat mijn interesses liggen op zowel sociaal wetenschappelijk als op criminologisch gebied. Wat voor rollen spelen criminaliteit en de angst voor deze criminaliteit in het dagelijks leven van burgers? Waarom zijn mensen bang? Dergelijke vragen boeien mij. Dit mede omdat ik mij in de nabije toekomst wil gaan bezighouden met het inperken van deze criminaliteit. Ik ga namelijk na het afronden van mijn master: 'Vraagstukken van Beleid en Organisatie', de Master of Criminal Investigation (zoals dat zo mooi heet) volgen bij de politie en ik hoop daarna aan het werk te kunnen gaan als onderzoeker.

Voor de totstandkoming van dit rapport heb ik gebruik mogen maken van de Leefbaarheids en Veiligheidsmonitor Haarlem 2007. Ik wil hiervoor het gemeentelijke onderzoeksorgaan Onderzoek en Statistiek Haarlem dan ook bedanken voor haar medewerking. Verder gaat mijn dank uit naar mijn begeleider, Marieke van Schellen, die mij veel feedback heeft gegeven tijdens het schrijven van dit rapport.

Wouter van Aarnhem.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Dit onderzoek	5
1.2 Maatschappelijke en Wetenschappelijke Relevantie	6
1.2 Doel- en Vraagstelling	7
1.3 Opbouw van deze Scriptie.....	9
2. Theoretische verdieping	10
2.1 Blik op Onveiligheidsgevoelens.....	10
2.2 Verklaringen van angstgevoelens.....	13
2.3 Bevindingen uit eerder onderzoek.....	16
2.4 Conceptueel model.....	18
2.4.1 De persoonlijke context.....	20
2.4.2 De situationele context.....	21
3. Onderzoeksopzet	23
3.1 Data	23
3.2 Operationalisering	24
3.3 Analysetechnieken	29
4. Resultaten	31
4.1 Haarlem vergeleken.....	31
4.2 Secundaire analyse	32
4.2.1 Bivariate Analyses.....	32
4.2.3 Multivariate Analyses	34
5. Conclusies en Aanbevelingen	43
5.1 Conclusies	43
5.1.1 Haarlem vergeleken.....	43
5.1.2 Secundaire analyse	44
5.2 Discussie.....	46
5.3 Aanbevelingen.....	47
5.3.1 Aanbevelingen voor verder onderzoek.....	47
5.3.2 Aanbevelingen voor beleid.....	48
Literatuur	50
Appendix	54

1. Inleiding

1.1 Dit onderzoek

Dit onderzoek zal gaan over de onveiligheidsbeleving, of gevoelens van onveiligheid, van Haarlemmers. In dit onderzoek zal worden onderzocht in hoeverre er verschillen zijn te vinden in de onveiligheidsbeleving van de Haarlemmers, en hoe deze verschillen verklaard kunnen worden. Om een dergelijke verklaring mogelijk te maken zal er worden gekeken naar een verscheidenheid aan achtergrondkenmerken. Deze achtergrondkenmerken vallen uiteen in twee categorieën: persoonlijke kenmerken en situationele kenmerken. Er zal worden getoetst in hoeverre deze kenmerken van invloed zijn op de onveiligheidsgevoelens van Haarlemmers.

De aanleiding voor dit onderzoek is tweeledig. In eerste instantie is dit onderzoek het onderwerp van een afstudeerscriptie en ten tweede vloeit zij voort uit de behoefte van Onderzoek en Statistiek Haarlem (OenS), het gemeentelijk statistiek orgaan, om met de enorme hoeveelheid gegevens die is verzameld met de Leefbaarheids en Veiligheidsmonitor Haarlem 2007 meer te doen. Van deze monitor was weliswaar al een rapportage verschenen (zie: Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor Haarlem, 2007), maar in deze rapportage ontbrak het vaak aan verklaringen voor de gevonden resultaten. In de eerdere rapportage over de monitor wordt namelijk vrijwel enkel beschrijvende statistiek gebruikt. In dit onderzoek zal daarentegen expliciet worden ingegaan op de factoren die de onveiligheidsgevoelens van personen kunnen verklaren, en op de vraag hoe sterk deze invloeden zijn. Door het uitvoeren van multivariate analyses wordt er meer kennis verkregen over de factoren die onveiligheidsgevoelens van Haarlemmers verklaren, en meer kennis zou (idealiter) moeten leiden tot een beter passend en aansluitend beleid. Zo zou het voor de gemeente, en dus voor OenS, bijvoorbeeld nuttig zijn om meer kennis te vergaren over de verschillen die er zijn tussen allochtonen en autochtonen, tussen jongeren en ouderen, tussen laag opgeleiden en hoog opgeleiden en tussen mannen en vrouwen, als het gaat om de onveiligheidsgevoelens van inwoners van de stad Haarlem. Behalve het idee dat er een verdiepingsslag gemaakt kan worden naar persoonlijke context, wordt in dit onderzoek gekeken naar de rol die de omgeving, of situationele context, speelt bij onveiligheidsgevoelens. Zo zou het bijvoorbeeld heel goed kunnen dat de mensen in wijk X, zich onveiliger voelen dan de mensen in wijk Y. Of dat Haarlemmers, die de wijk waarin zij leven slechter beoordelen dan gemiddeld, zich ook onveiliger voelen dan gemiddeld.

Het verder uitdiepen van de relatie tussen achtergrondkenmerken en de onveiligheidsbeleving past goed in het beleid dat de gemeente Haarlem hanteert. Zij streeft

een wijkgerichte aanpak na, waarbij de gemeente zich hard wil maken voor het concreet aanpakken van problemen. Voor een goede uitvoering van dit wijkgerichte werken moet men uiteraard weten wat er nu werkelijk in de wijken speelt en wat de problemen daar zijn. Dit is de belangrijkste reden waarom de “Leefbaarheids en Veiligheidsmonitor Haarlem” wordt uitgevoerd.

1.2 Maatschappelijke en Wetenschappelijke Relevantie

Het onderwerp veiligheid speelde zelden een zo belangrijke rol in de media, de politiek en het publieke debat, als dat dat vandaag de dag het geval is. Belangrijk is dat onveiligheidsgevoelens van grote invloed zijn op het algemene gevoel van welzijn (Farell, Bannister, Ditton & Gilchrist, 2000). Ook zijn onveiligheidsgevoelens op grote schaal aanwezig in de maatschappij zo’n 27.5 procent van de bevolking voelt zich wel eens onveilig (voor uitgebreidere informatie zie www.waarstaatjegemeente.nl). Sommige wetenschappers gaan zelfs zo ver dat ze stellen dat de angst voor criminaliteit, ofwel onveiligheidsgevoelens, een groter probleem is dan criminaliteit zelf (Hale 1992, Bennett 1990). Zij stellen dat de gevoelens van onveiligheid een grotere impact hebben op het welzijn van mensen dan de daadwerkelijke criminaliteit. Bij het onderwerp veiligheid wordt tevens regelmatig de link gelegd tussen zogenaamde slecht wijken (denk aan de zogenaamde ‘Vogelaarwijken’) en de onveiligheid op straat. Ook de relatie tussen persoonlijke kenmerken zoals geslacht, sociale klassen en etniciteit, met onveiligheid is een regelmatig terugkerend onderwerp in het publieke debat. Dit onderzoek zal zowel de relatie tussen de omgeving en de onveiligheidsbeleving, als de relatie tussen persoonlijke kenmerken en onveiligheidsbeleving onderzoeken. Op deze wijze draagt dit onderzoek bij aan de maatschappelijke discussies die over deze relaties gaande zijn en aan het beeld dat er bestaat over onveiligheidsgevoelens.

Tevens heeft dit onderzoek een hele praktische relevantie. De uitkomsten van dit onderzoek zullen worden gebruikt bij het ontwikkelen en/of verbeteren en aanpassen van beleid dat zich richt op het reduceren van onveiligheidsgevoelens onder inwoners van de stad Haarlem. De verkregen inzichten kunnen worden gebruikt door allerlei instanties die zich bezighouden met veiligheid en onveiligheidsgevoelens. Te denken valt aan woningcorporaties, de politie, allerlei hulpverlenende instanties en natuurlijk de gemeente Haarlem. Zij kunnen gebruik maken van de informatie die in dit onderzoek naar boven komt, zodat het huidige beleid verbeterd kan worden, of nieuw beleid ontwikkeld kan worden.

Wetenschappelijk gezien kan dit onderzoek eveneens een, zij het wat bescheidener, bijdrage leveren over de kennis die er is omtrent de onveiligheidsbeleving van burgers. In de

wetenschap is op dit terrein al veel onderzoek gedaan, (voor een uitgebreide samenvatting van de literatuur zie Hale, 1996). De relatie tussen persoonlijke kenmerken en onveiligheidsbeleving is niet nieuw en ook de relatie tussen de situationele context en onveiligheidsbeleving is een onderwerp waarnaar al eerder onderzoek is verricht (zie bijvoorbeeld Oppelaar & Wittebrood, 2006, Echardus & Smits 2002, Knol, Maas-de Waal & Roes 2002). Dit onderzoek kan desondanks een bijdrage leveren aan de beeldvorming die er bestaat rondom onveiligheidsbeleving in de wetenschappelijke wereld. De uitkomsten uit deze secundaire analyse kunnen de huidige theorieën en ideeën die er zijn over de verklarende factoren van onveiligheidsgevoelens, ondersteunen of ondermijnen. Op deze wijze draagt dit onderzoek bij tot meer kennis over deze factoren.

Nieuw in dit onderzoek is dat het conceptueel model (zoals dat gepresenteerd wordt in het hoofdstuk Theoretische Verdieping, zie pagina 20), weliswaar gebaseerd is op een bestaand model, maar dat zij enkele nieuwe factoren toevoegt. Allereerst een factor die kijkt naar de invloed van de sociale activiteit van personen op hun onveiligheidsbeleving. De gedachte hierachter is dat iemand die een actief sociaal leven leidt, een genuanceerder beeld heeft van de kans dat hij of zij het slachtoffer wordt van criminaliteit, omdat deze persoon meer in contact staat met de maatschappij dan individuen die zich in hun eigen huis opsluiten. Daarnaast zal worden gekeken in hoeverre het vertrouwen dat men heeft in de politie van invloed is op de gevoelens van onveiligheid onder respondenten. De gedachtegang hier is dat individuen die vertrouwen hebben in de aanpak van criminaliteit zich minder angstig zullen voelen dan individuen die dit vertrouwen niet hebben. Deze twee factoren zijn veel minder vaak onderzocht dan de andere kenmerken zoals leeftijd en verloedering in de wijk.

1.2 Doel- en Vraagstelling

Hieronder zullen de doel- en de vraagstelling van dit onderzoek worden behandeld. Zij vloeien voort uit de hierboven beschreven aanleiding en relevantie van dit onderzoek. Dit onderzoek wil bijdragen aan de kennis die er in de wetenschap en in de maatschappij bestaat over onveiligheidsgevoelens. Het uitgebreid onderzoeken van deze onveiligheidsgevoelens moet leiden tot meer inzicht in deze gevoelens. Specifieker richt dit onderzoek zich natuurlijk op de gevoelens onder de Haarlemse bevolking. Vandaar dat de doelstelling van dit onderzoek als volgt kan worden geformuleerd:

Het in kaart brengen van kennis en inzichten die er zijn over ‘onveiligheidsgevoelens’ in het algemeen, en het verklaren van de onveiligheidsgevoelens van ‘de Haarlemmer’.

Om deze kennis en inzichten verder te ontwikkelen zal er onderzocht moeten worden wat nu de oorzaken zijn van deze onveiligheidsgevoelens. Om dit te bereiken zal een aantal achtergrondkenmerken van de Haarlemse bevolking onder de loep worden genomen. Het gaat hierbij om kenmerken waarnaar al eerder onderzoek gedaan is, of waarbij er in een theorie (zie voor een uitgebreide behandeling van een aantal van deze theorieën het hoofdstuk ‘Theoretische Verdieping’) aannemelijk wordt gemaakt dat zij van invloed zou kunnen zijn op de onveiligheidsgevoelens van burgers. De centrale onderzoeksvraag die hierbij gehanteerd zal worden luidt:

Hoe onveilig voelen Haarlemmers zich, vergeleken met de andere grote steden in Nederland en hoe kunnen de gevoelens van onveiligheid onder de Haarlemse bevolking worden verklaard?

De bovenstaande onderzoeksvraag bevat een beschrijvende, een comparatieve en een verklarende component. Deze onderdelen worden hieronder verder opgesplitst in deelvragen.

Deelvraag 1 Hoe is het gesteld met de onveiligheidsgevoelens van de Haarlemmer?

Deelvraag 2 Hoe onveilig voelen Haarlemmers zich vergeleken met andere grote steden in Nederland?

Deelvraag 3 In hoeverre kunnen de persoonlijke kenmerken en de situationele kenmerken de onveiligheidsgevoelens van de Haarlemmer verklaren?

Deelvraag 1 behelst de beschrijvende component en wordt in dit onderzoek opgenomen omdat zij als uitgangspunt dient voor de secundaire analyse naar de verklarende factoren (of onafhankelijke variabelen). Op deze verklarende factoren wordt in deelvraag 3 ingegaan. Deelvraag 2 heeft de comparatieve component van de centrale onderzoeksvraag in zich. Deze vraag zal leiden tot een vergelijking met de andere grote steden in Nederland. Dit is nuttig voor de gemeente Haarlem, zodat zij weet hoe Haarlem ervoor staat vergeleken met de rest van Nederland

Deelvraag 3 betreft de verklarende component van de centrale onderzoeksvraag en wil onderzoeken welke factoren een verklaring vormen voor het onveiligheidsgevoel.

1.3 Opbouw van deze Scriptie

In het volgende hoofdstuk van deze scriptie zal een *Theoretische verdieping* op het gebied van onveiligheidsgevoelens uiteen worden gezet, waarbij wordt ingegaan op de huidige stand van zaken in de wetenschap. Aan bod komen theorieën over onveiligheidsgevoelens, bevindingen uit eerder onderzoek, de hypothesen en er wordt een conceptueel model gepresenteerd. Het derde hoofdstuk gaat over de *Onderzoeksopzet*, waarin wordt beschreven op welke wijze dit onderzoek is uitgevoerd en waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt. In deze onderzoeksopzet worden de gebruikte data, de operationalisatie van begrippen en de methodische verantwoording beschreven. In het vierde hoofdstuk *Resultaten* worden de bevindingen uit de uitgevoerde analyses beschreven, en tot slot het vijfde hoofdstuk *Conclusies en Aanbevelingen*, waarin conclusies worden getrokken uit de gevonden resultaten, aanbevelingen worden gegeven voor verder beleid en onderzoek, en een discussie waarbij dieper wordt ingegaan op de sterkere en zwakkere punten van dit onderzoek.

2. Theoretische verdieping

In dit hoofdstuk komen verschillende onderwerpen aan bod. In paragraaf 2.1 worden verschillende visies op onveiligheidsgevoelens neergezet, waardoor een genuanceerd beeld ontstaat en de lezer van deze rapportage meer te weten komt over de 'bril' waarmee in dit onderzoek naar gevoelens van onveiligheid wordt gekeken. In paragraaf 2.2 worden verklaringen voor angstgevoelens gezocht in wetenschappelijke theorieën. Hierbij moet opgemerkt worden dat er zeer weinig theorieën bestaan omtrent het verklaren van onveiligheidsgevoelens. Wel zijn er tal van theorieën over angstgevoelens, maar deze zijn van zeer psychologische aard. Omdat er in dit onderzoek niet wordt ingegaan op de psychologische aspecten van onveiligheidsgevoelens zijn deze theorieën niet geschikt voor dit onderzoek. In paragraaf 2.3 zal worden ingegaan op de bevindingen van eerdere onderzoeken, waaruit in paragraaf 2.4 een conceptueel model wordt afgeleid. In deze laatste paragraaf wordt dit model toegelicht en worden de hypothesen opgesteld die in dit onderzoek getoetst zullen worden.

2.1 Blik op Onveiligheidsgevoelens

In de criminologie en andere sociale wetenschappen bestaat een aantal stromingen van wetenschappers die ieder een andere kijk hebben op gevoelens van onveiligheid. De overheersende stroming gaat ervan uit dat mensen 'fear of crime', oftewel onveiligheidsgevoelens, rationeel benaderen (Lupton & Tulloch, 1999). De rationele stroming gaat ervan uit dat mensen (idealiter) kennis bezitten over de kans dat een bepaald delict in een bepaalde situatie voor kan komen. Deze stroming sluit aan bij de rationele keuzetheorie, waarbij het ontologische mensbeeld van de berekenende mens dominant is. De kennis over de kans op slachtofferschap wordt volgens deze stroming van 'rationalisten' door mensen gebruikt om op een rationele berekenende manier te besluiten of zij zich angstig moeten voelen of niet, of beter gezegd of zij bang moeten zijn om het slachtoffer te worden van criminaliteit, en zo ja, wat men dan kan doen om dit te voorkomen. Ferraro en Lagrange (1987) waren de eerste wetenschappers die de rationele kant van onveiligheidsgevoelens los zagen van de emotionele kant. Zij zagen een 'cognitieve' component van onveiligheidsgevoelens. Deze rationele kant van het begrip onveiligheidsgevoel heeft volgens hen een duidelijke invloed op de angst voor criminaliteit. Verschillende studies in zowel het buitenland als in Nederland en Vlaanderen laten dit verband zien (Vanderveen 2006, De Vries, 2005). De cognitieve component van het begrip onveiligheidsgevoel verwijst naar de

inschatting van de kans dat men het slachtoffer wordt van criminaliteit. Het gaat hierbij om een berekende en beredeneerde inschatting. Deze inschatting is gebaseerd op kennis uit eigen ervaringen, berichtgeving in de media of bijvoorbeeld kennis van statistische gegevens over de kans dat men slachtoffer wordt van criminaliteit. Ferraro en LaGrange (1987) veronderstellen dat de inschatting die mensen maken (de cognitieve component) causaal vooraf gaat aan de daadwerkelijke, emotionele angst (de affectieve component). Het idee achter deze causale relatie is dat men signalen uit de omgeving via een cognitief verwerkingsproces vertaalt naar een risico-inschatting om slachtoffer te worden. Deze inschatting resulteert op haar beurt dan weer in angstgevoelens, of een gevoel van onveiligheid.

Op deze 'rationele' stroming is echter kritiek geweest (Sparks, 1992 Hale, 1996 in Lupton & Tulloch 1999). De belangrijkste kritiek is dat mensen zich juist vaak irrationeel gedragen, zo voelen mensen zich juist vaak veel meer bedreigd/angstig, dan dat zij, gebaseerd op de feitelijke kans, zouden moeten zijn. Dit leidt ons naar de paradox van fear of crime, deze paradox is dat juist die mensen die het minst kans hebben om het slachtoffer te worden van criminaliteit het meest bang zijn (Smith & Torstensson, 1997 Borooah & Carcach, 1997 in Lupton & Tulloch 1999). O'Connell en Whelan (1996: 179) verwijzen naar een 'bias' of fout in de publieke perceptie van onveiligheidsgevoelens. De meeste mensen hebben volgens hen een inaccuraat en te negatief beeld van de criminaliteitsstatistieken. Lupton en Tulloch verzetten zich hier echter tegen, omdat O'Connell en Whelan veronderstellen dat er zoiets bestaat als objectieve, waarachtige criminaliteitsstatistiek. Hoe zit het dan met deze paradox? Vaak wordt gesteld dat vrouwen en ouderen zich angstiger voelen dan dat zij eigenlijk zouden moeten zijn. Merk op dat de mens onveiligheidsgevoel dus niet altijd rationeel benadert. Deze 'overdreven' angst wordt gezien als onwenselijk omdat het de kwaliteit van leven, of welzijn, in de weg staat, mede doordat een 'overdreven' angst voor criminaliteit vaak leidt tot sociale en economische achteruitgang (Grabosky, 1995:1), mensen die 'gevangen' zijn in hun eigen angst. Het verschil tussen de angst van de mensen en de daadwerkelijke criminaliteitstatistieken kan wellicht worden verklaard door de rol van de media. Grabosky vermoedt dat er een relatie bestaat tussen het frequent blootstaan aan nieuws over criminaliteit en de inschattingkans die mensen maken (Grabosky, 1995:2).

Dit leidt ons naar de tweede stroming wetenschappers, de 'Cultivists'. Deze tweede stroming schrijft de media, en dan met name de televisie, een cruciale rol toe bij het wereldbeeld dat mensen hebben. Dit wereldbeeld wordt volgens deze cultivisten vervormd door de berichtgeving over criminaliteit op televisie. Dit verstoorte wereldbeeld veroorzaakt

de paradox, waarbij mensen denken dat er veel meer criminaliteit plaatsvindt dan dat er werkelijk plaatsvindt. De massamedia wordt dan ook verantwoordelijk gesteld voor het wereldbeeld van een gemene, ongeciviliseerde, gewelddadige en beangstigende wereld, in plaats van een geordende en veilige wereld. Gerbner en anderen (1970) stellen dat regelmatige blootstelling aan dergelijke beelden die een verstoord wereldbeeld weergeven leidt tot het internaliseren van dit wereldbeeld (Gerbner et al., 1970 Gerbner & Gross, 1976).

Op deze stroming is in de wetenschap echter hevige kritiek geuit, met name op methodologisch gebied, maar ook inhoudelijk. Zo zouden mensen helemaal niet irrationeel reageren op criminaliteit, maar zich baseren op daadwerkelijke incidenten, zo stellen 'left realists' wetenschappers. Young zegt hierover het volgende: "popular conceptions of crime and policing are, in the main, constructed out of the material experiences of people rather than fantasies impressed upon them by the mass media or agencies of the State" (Young, 1987:337, in Lupton & Tulloch 1999). Het verschil in angst tussen mannen en vrouwen kan volgens deze 'left realists' worden verklaard door het soort delict waarvoor vrouwen bang zijn. Deze delicten zijn vaak ernstiger en beangstigender dan dat de statistieken doen voorkomen. Volgens Elchardus (2002) valt dit te verklaren doordat personen een veel zwaarder gewicht hangen aan een ernstig misdrijf, dan aan een licht misdrijf. Zo kan het heel goed zijn dat, hoewel men de kans dat men slachtoffer wordt van fietsendiefstal hoog inschat, men er niet bang voor is. Evengoed kan het zo zijn dat alhoewel men de kans op een gewelddadige beroving of verkrachting zeer laag inschat, men er toch heel erg bang voor is. Ook stellen deze left realists dat de paradox kan voortkomen uit het systematisch onderschatten van de schaal waarop geweld tegen vrouwen plaatsvindt. De ingeschatte kans op criminaliteit reflecteert daadwerkelijke ervaringen en moet daarom niet als irrationeel worden gezien, maar eerder als een rationele reactie op iets wat vrouwen beangstigend vinden. Tegelijkertijd kan het zo zijn dat mannen irrationeel zijn, omdat zij de kans systematisch onderschatten en nonchalant lijken te staan tegenover criminaliteit (zie Valentine, 1992 Goodey, 1997 in Lupton & Tulloch 1999). Left realists maken dus meer onderscheid in onveiligheidsgevoelens dan realists en cultivists, omdat zij beide perspectieven erkennen. Toch wordt ook bij deze stroming de 'objectieve' kans, dat wil zeggen dat alle bedreigingen, ervaringen en slachtoffers in de statistische gegevens aanwezig zijn, als uitgangspunt genomen. Zelfs al zou deze objectieve statistiek bestaan, dan zou er sprake zijn van een zeer opmerkelijke stimulus respons relatie waarbij het ervaren van criminaliteit leidt tot angstgevoelens. Hierbij wordt echter het gehele mechanisme en de complexiteit van deze relatie overgeslagen.

Lupton en Tulloch pleiten voor het hanteren van een hermeneutische benadering bij onveiligheidsgevoelens. Zij zien individuen als reflexieve subjecten die criminaliteit ervaren en er op reageren via gezamenlijke en gedeelde betekenissen (Lupton & Tulloch 1999: 510). Zij zijn van mening dat achtergrondveronderstellingen en het wereldbeeld dat mensen hebben van groot belang zijn voor de manier waarop zij omgaan met beangstigende situaties en hoe dit dan leidt tot angstgevoelens. Zij sluiten zich aan bij Douglas (1985, 1992) die mensen niet ziet als domme mensen, rekenmachines of individuele besluitvormers. Hij stelt dat de reactie van mensen op criminaliteit logisch is en dat deze reactie en de reflectie van mensen op hun eigen reactie van belang is in het leven van deze mensen en de culturele context waarin mensen leven. Sparks (1992: 11) ziet angst niet simpel als een kwantiteit die gemeten moet worden, maar als een dynamisch manier van perceptie gelinkt aan ieders individuele subjectiviteit en biografie. Mensen reageren volgens Sparks op criminaliteit niet zozeer via rationele berekeningen of kansinschattingen, maar via een serie van intuïties gefundeerd door ervaringen uit het alledaagse leven. De angst voor criminaliteit bevindt zich in het algemene welzijnsgevoel van mensen en hun relatie met de wereld in plaats van de uitkomst van een stimulus response effect. De zogenaamde irrationaliteit zegt volgens Sparks dus meer over de positie van iemand in de wereld of zijn of haar omgeving.

In dit onderzoek wordt onveiligheidsgevoel gezien als zowel rationeel als emotioneel, waarbij er dus sprake is van zowel de beredenerende kant van onveiligheidsgevoelens, als de historische emotionele kant van deze gevoelens. Deze kijk op gevoelens van onveiligheid sluit aan bij Lupton en Tulloch (1999); zij stellen dat zowel de rationele kant, als de emotionele kant twee zijden van dezelfde munt zijn.

2.2 Verklaringen van angstgevoelens

In deze paragraaf zal aandacht worden besteed aan theorieën en stromingen binnen de wetenschap die een verklaring proberen te geven voor algemene angstgevoelens, en specifiek, angstgevoelens voor criminaliteit. Er is in de wetenschap weliswaar al veel onderzoek verricht naar gevoelens van onveiligheid, maar het ontbeert nog een stevige theoretische fundering. De theorievorming omtrent onveiligheidsgevoelens is ronduit schaars te noemen. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste theorieën die inzicht kunnen bieden bij het verklaren van onveiligheidsgevoelens (zie Oppelaar en Wittebrood, 2006)¹.

---

¹ In tegenstelling tot de studie van Oppelaar en Wittebrood, zal in dit onderzoek de civilisatie theorie van Elias buiten beschouwing worden gelaten, omdat zij met name ingaat op de angst voor andere culturen, een onderwerp dat zeer interessant is maar in dit onderzoek niet aan bod komt.

Voor het verklaren van angstgevoelens in het algemeen gebruikt Goffman (1971) de evolutietheorie. Hij stelt dat mensen zich niet kunnen losmaken van hun evolutionaire verleden, waarin men snel en adequaat moest reageren op roofdieren en andere gevaren. Daarom tast de mens constant de omgeving af op signalen die wijzen op gevaar. Dit aftasten speelt zich op de rand van het bewustzijn af. De signalen die worden opgevangen zijn niet geheel instinctmatig, maar kunnen per individu verschillen. Zo kan het zijn dat het ene individu een bepaalde prikkel in de omgeving opvat als een signaal voor gevaar, terwijl deze prikkel bij een ander individu niet leidt tot een dit signaal. Dit kan bijvoorbeeld komen door ervaringen die individuen in de loop der tijd hebben opgedaan. Behalve de evolutionaire verklaring, wijst Goffman dus tevens op een aangeleerd aspect voor het verklaren van angstgevoelens. Warr (1990) gaat verder met de theorie van Goffman en stelt dat er drie soorten signalen zijn die leiden tot een angstgevoel, namelijk: onbekendheid, duisternis en de aanwezigheid van anderen. Onbekendheid omdat het ontbreken van kennis over een situatie kan leiden tot angstgevoelens, mensen voelen zich in hun eigen omgeving veiliger dan buiten deze omgeving, ongeacht of dat overeenstemt met de realiteit. Ook duisternis is een verklaring voor angstgevoelens omdat men het gevaar dan niet tijdig kan zien aankomen. Warr (1990) toont in zijn onderzoek aan dat onbekendheid en duisternis de belangrijkste voorspellers zijn voor angstgevoelens. Het derde signaal past minder goed bij het beeld van angstgevoelens omdat anderen immers ook te hulp kunnen schieten bij gevaar. Waarschijnlijk wordt met de term 'anderen' bedoeld op personen die een dreigende indruk maken, of niet tot de eigen groep behoren. Als we 'anderen' hier interpreteren als mensen die niet gezien worden als 'een van ons' dan kan dit worden gezien als een verklaring voor het idee dat de sociale cohesie in een buurt de veiligheidsgevoelens bevordert. Het idee hierachter is dat hoe beter men elkaar kent, hoe minder bang men zal zijn. Men kan iemand zien als 'een van ons' als diegene bijvoorbeeld veel overeenkomsten heeft op cultureel gebied. Denk hierbij bijvoorbeeld aan manier van kleden, taal en opvattingen. Verklarende factoren die aansluiten bij deze theorie en die in dit onderzoek aan bod komen zijn met name te vinden in de persoonlijke context. Factoren als *leeftijd*, *geslacht*, *etniciteit* en *opleiding* moeten in dit onderzoek worden gezien als factoren die ervoor zorgen dat individuen elkaar als wel of niet als 'een van ons' zien, of zoals Warr stelt de aanwezigheid van 'anderen' (Warr, 1990). Factoren uit de situationele context zijn hier *sociale cohesie*, een factor die eveneens terugverwijst naar het begrip 'een van ons' en de *buurtkenmerken* die vallen onder het signaal 'duisternis'.

Een andere manier waarop angstgevoelens verklaard worden is de 'broken windows theorie' van Wilson en Kelling (1982). De focus ligt bij deze theorie op de situationele context, waarbij met name de fysieke gesteldheid van de buurt van belang is. Wilson en Kelling veronderstellen een direct verband tussen *overlast* en *verloedering* enerzijds, en criminaliteit anderzijds. Deze theorie gaat ervan uit dat bij het zien van overlast en verloedering, potentiële daders het idee krijgen dat er weinig sociale controle in de buurt is, en dus weinig animo om in te grijpen. Zo leiden overlast en verloedering dus tot criminaliteit, en criminaliteit leidt tot gevoelens van onveiligheid.

Een derde verklaring voor angstgevoelens vloeit voort uit de theorie van Beck (1992) over 'de risicosamenleving'. Hij stelt dat door de snelle technologische ontwikkelingen er veel meer potentiële dreigingen zijn dan voorheen. Beck doelt hier op veelal onzichtbare risico's die daardoor moeilijker beheersbaar zijn. Te denken valt hierbij aan internetcriminaliteit en bankpasfraude. Boutelier (2002) is van mening dat, doordat de maatschappij zich ontzuilt en waarden en normen niet langer institutioneel zijn ingebed, mensen weliswaar meer vrijheden hebben, maar daarmee ook meer onzekerheden en dus meer behoefte aan veiligheid.

Tot slot kan een verklaring voor gevoelens van onveiligheid worden gevonden in de algemene gelegenheidstheorie. Bij deze theorie ligt de focus op slachtofferschap en worden verschillende verklaringen aangedragen voor slachtofferschap. Omdat uit onderzoek blijkt dat slachtofferschap leidt tot gevoelens van onveiligheid (Oppelaar en Wittebrood, 2006 Elchardus et al., 2002) is deze theorie voor dit onderzoek relevant. De algemene gelegenheidstheorie is opgebouwd uit twee andere theorieën: de leefstijltheorie en de routineactiviteiten theorie (zie voor een uitgebreide behandeling van deze theorieën: Wittebrood, 2006). De leefstijltheorie legt de oorzaak van slachtofferschap bij de leefstijl van het slachtoffer zelf. Met name leefstijlen waarbij de mate waarin individuen zich begeven in situaties waarbij de kans op slachtofferschap groot is, zijn van invloed op de kans om slachtoffer te worden. De routineactiviteitentheorie is wat concreter en stelt dat criminaliteit met name plaatsvindt wanneer drie elementen samenkomen in tijd en ruimte: een gemotiveerde dader, een geschikt doelwit en de afwezigheid van goede bescherming van het doelwit. De algemene gelegenheidstheorie integreert beide theorieën en neemt de drie punten van de routineactiviteitentheorie over. Met name de elementen 'geschikt doelwit' en 'goede bescherming' zijn voor dit onderzoek interessant, want de motivatie van de dader wordt in dit onderzoek niet nader onderzocht. Dit omdat er in de enquête geen vragen over daderschap zijn gesteld, iets wat overigens een zeer zinvolle bijdrage zou kunnen leveren over de kennis

omtrent slachtofferschap. Een doelwit is volgens de algemene gelegenheidstheorie met name interessant als dit doelwit kwetsbaar is. Dit omdat een kwetsbaar individu minder goed in staat is zichzelf te verdedigen. Vrouwen, ouderen en gehandicapten hebben zo gezien een verhoogde kans op slachtofferschap. Deze nadruk op de kwetsbaarheid van individuen zou een verklaring kunnen geven voor de, in paragraaf 2.1 beschreven, 'fear of crime paradox'. Kwetsbaarheid verklaart eveneens angstgevoelens, omdat een individu dat zich kwetsbaar voelt, de kans dat hij of zij slachtoffer wordt van criminaliteit, hoger inschat dan iemand die zich niet kwetsbaar voelt (Killias 1990, Hale 1996). Het mechanisme hierachter is dat naarmate men de eigen kwetsbaarheid hoger inschat, de angstgevoelens groter zijn. De factoren die in dit onderzoek aan bod komen en die aansluiten bij de algemene gelegenheidstheorie zijn te vinden in de persoonlijke context, waarbij met name de factor *slachtofferschap* van belang is, maar waarbij ook factoren als *geslacht*, *leeftijd* en *sociale activiteit* van belang zijn. Sociale activiteit wordt in dit onderzoek gezien als een factor die een beschermende werking zou moeten hebben. Het idee hierachter is dat mensen met een actief sociaal leven eerder kennissen en dergelijke op het huis laten passen (Wittebrood, 2006). Van de situationele context heeft vooral het begrip sociale cohesie raakvlakken met de algemene gelegenheidstheorie. Hoe meer sociale cohesie er in een buurt heerst, hoe beter buurtbewoners elkaar in de gaten houden, wat leidt tot een betere bescherming, en dus tot minder kans op slachtofferschap en onveiligheidsgevoelens.

2.3 Bevindingen uit eerder onderzoek

Hoewel er weinig theorieën bestaan op het gebied van onveiligheidsgevoelens, is er veel onderzoek gedaan op dit terrein. Een groot aantal studies (Chiricos, Hogan & Gertz 1997b, Wilcox Rountree & Warner 1999, Vanderveen 1999) toont aan dat er sterke relaties zijn tussen de persoonlijke kenmerken van personen en hun angstgevoelens. Met name het onderzoek naar de verschillen in onveiligheidsgevoel tussen mannen en vrouwen is veelvuldig (Wilcox Rountree & Warner 1999, Vanderveen 1999). Deze verschillen tussen mannen en vrouwen kunnen volgens sommige onderzoeken (Warr 1985, Vanderveen 1999, Hale 1996) worden verklaard door te kijken naar het begrip hulpeloosheid. Iemand die zich niet in staat acht zichzelf te verdedigen, en dus kwetsbaar is, voelt zich sneller angstig. Behalve de kwetsbaarheid speelt ook de aard van het vergrijp een rol. Hoe ernstiger het vergrijp is, hoe banger men ervoor zal zijn. Seksuele misdrijven zijn een zeer ernstige fysieke bedreiging voor vrouwen. Dit in combinatie met de verhoogde kans op dit vergrijp onder vrouwen- vrouwen

worden vaker verkracht dan mannen- zou voor een groot deel de verschillen in angst tussen mannen en vrouwen kunnen verklaren (Warr 1985, Vanderveen 1999, Hale 1996). Behalve de verschillen tussen mannen en vrouwen is er ook onderzoek gedaan naar de rol van *slachtofferschap*. Zo blijkt uit onderzoek van Wilcox Rountree (1998) en van Van Wilsem (1997) dat mensen die al eerder het slachtoffer zijn geworden van een delict zich onveiliger voelen dan mensen die nog geen slachtofferervaringen hebben. Oppelaar en Wittebrood (2006) laten in hun onderzoek “Angstige Burgers” zien dat de leefstijl van invloed is op de mate waarin mensen zich onveilig voelen. Dit omdat de leefstijl van een individu van invloed is in de mate waarin dit individu wordt blootgesteld aan bedreigingen. Ook Killias (1990) verwijst naar deze blootstelling als een factor van belang voor het verklaren van onveiligheidsgevoelens. Te denken valt hierbij aan iemand die vaak uitgaat en zich dus vaker in gebieden bevindt waar vaker delicten plaatsvinden. Ook kan de leefstijl, via een indirecte weg van invloed zijn op de inschattingkans die individuen maken. Zo zal iemand die veel uitgaat, en dus vaker bedreigingen en geweld om zich heen ziet dan iemand die vaak thuis zit, een ander beeld hebben over de kans dat iemand het slachtoffer wordt van een dergelijk misdrijf.

Behalve allerlei verklaringen die uitgaan van de persoon, zijn er ook allerlei verklaringen voor onveiligheidsgevoelens te vinden in de situationele context, of omgeving, van personen. Eerder in dit hoofdstuk werd al verwezen naar de invloed die de duisternis heeft op de angstgevoelens van mensen. Onderzoek naar de *voorzieningen in de publieke ruimte* toont aan dat er een relatie is tussen de straatverlichting en het gevoel van onveiligheid. Zo worden donkere tunnels en slecht verlichte fietspaden als onveilig beschouwd (Vanderveen, 2002). De aanwezigheid en de kwaliteit van maatschappelijke voorzieningen, zoals scholen, kinderopvang, buurthuizen en een dokterspost, zijn eveneens van invloed op het onveiligheidsgevoel (Peterson et al., 2000). Maar behalve dit soort voorzieningen in de omgeving zijn er ook sociale aspecten van de omgeving die van belang blijken te zijn bij het verklaren van onveiligheidsgevoelens. Zo wordt de *sociale cohesie* in de buurt door de wetenschap als een zeer belangrijke voorspeller van de onveiligheidsgevoelens in een wijk gezien (Van Dijk et al., 2000 Maas-de Waal & Wittebrood, 2002). Het gaat hierbij zowel om de formele als om de informele contacten, en de frequentie van die contacten, die mensen met elkaar hebben in de wijk. Het idee hierachter is dat als mensen en een buurt elkaar goed kennen, zij zich minder snel onveilig voelen. Behalve de relatie tussen de sociale cohesie en de onveiligheidsgevoelens in de buurt wordt er door een aantal onderzoekers eveneens een relatie tussen de sociale cohesie en verloedering, overlast en criminaliteit

verondersteld (Warner & Wilcox Rountree, 1997 Wilcox Rountree & Warner, 1999 Bellair, 1997). Dit mechanisme van sociale cohesie: hoe beter men elkaar kent, hoe minder snel men zich onveilig voelt, geldt niet enkel en alleen voor de woonwijk, maar gaat ook op andere plaatsen. Het gaat hierbij om mensen die elkaar regelmatig tegenkomen en de ander zien als 'een van ons'.

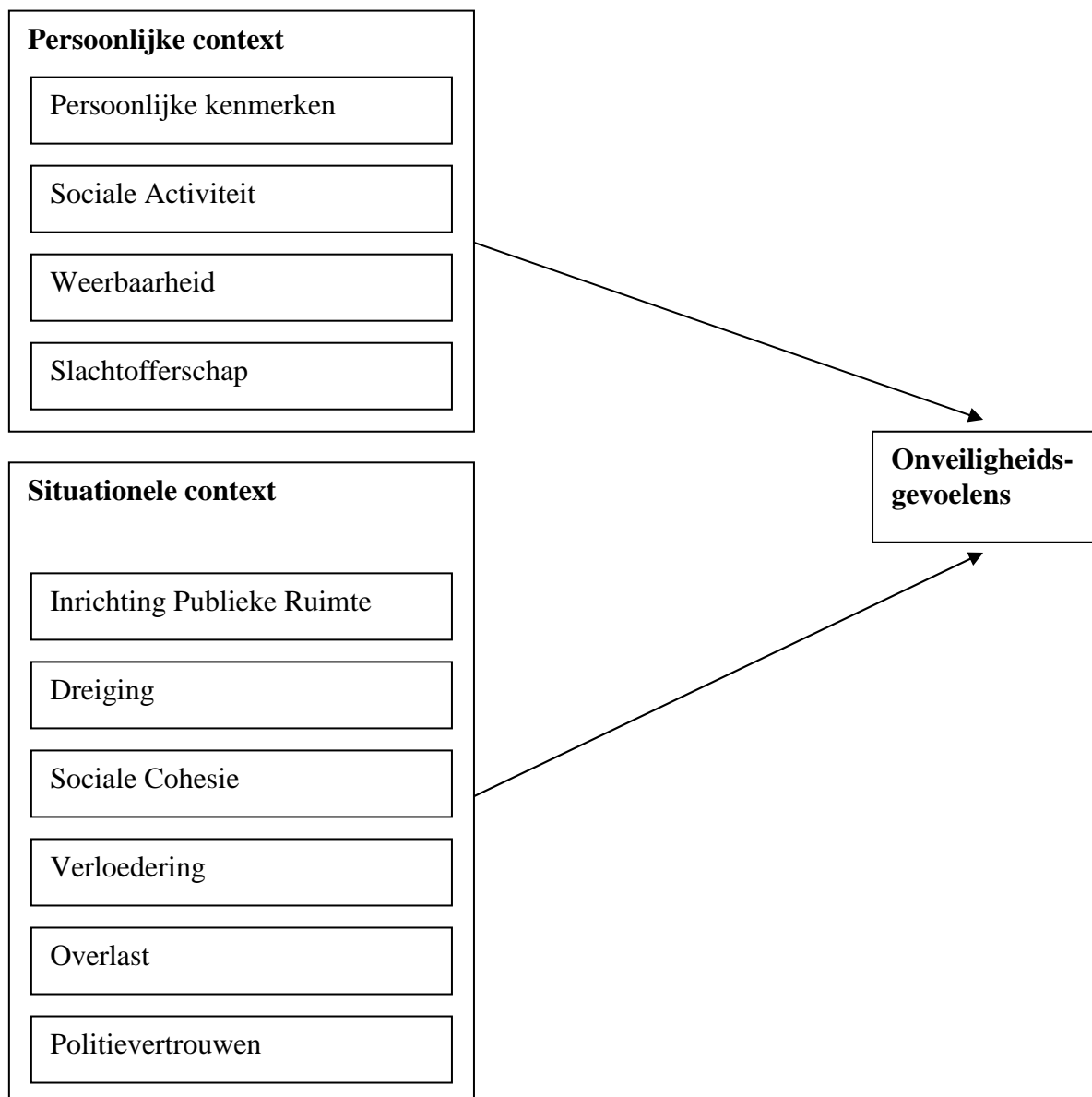
Misschien wel de meest bekende voorspeller van onveiligheidsgevoel is *overlast*. Overlast verwijst meestal naar mensen die normoverschrijdend gedrag vertonen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan hangjongeren die op straat staan te schreeuwen. Het gaat bij overlast om de aanwezigheid van onbekende (angstwekkende) personen die zich onttrekken aan de normale normen en waarden die betrekking hebben op sociaal gedrag. Het gaat hierbij dus niet om de fysieke gevolgen van dit gedrag, dat is verloedering. Bij *verloedering* gaat het om de fysieke aanwezigheid van rotzooi, kapotte spullen en graffiti. Veel verloedering ontstaat door overlast. Denk bijvoorbeeld aan jongeren die zich misdragen door bijvoorbeeld een telefooncel te molesteren (overlast) en de resultaten daarvan, een kapotte telefooncel (verloedering). Tot slot is criminaliteit een zeer voor de hand liggende en vaak onderzochte (Oppelaar & Wittebrood, 2006) voorspeller van onveiligheidsgevoelens. Het gaat hier om de relatie tussen de criminaliteit in een buurt, en de onveiligheidsgevoelens die daar heersen. De veronderstelling die hieraan ten grondslag ligt is, dat hoe meer criminaliteit er in een wijk is, hoe angstiger de mensen zijn. Recent onderzoek stelt deze veronderstelling en deze relatie echter ter discussie (Elchardus, 2002). Zo blijkt dat criminaliteit niet alleen, en zelfs helemaal niet vanzelfsprekend verantwoordelijk is voor de onveiligheidsgevoelens in een wijk. In dit onderzoek kan deze factor helaas niet worden meegenomen omdat de criminaliteit in de wijken niet is gemeten in de enquête.

2.4 Conceptueel model

In deze paragraaf worden de aspecten van de persoonlijke en de situationele context neergezet in een model. Dit model is gebaseerd op de bevindingen uit eerder onderzoek, zoals die in de vorige paragraaf zijn beschreven, en op het model van Oppelaar en Wittebrood (2006). Het model is aangepast aan de mogelijkheden die de Leefbaarheids en Veiligheidsmonitor Haarlem 2007 biedt (voor het originele model van Oppelaar en Wittebrood (zie Appendix A). In het onderstaande model is een aantal onafhankelijke variabelen toegevoegd aan het model van Oppelaar en Wittebrood (2006). Deze toegevoegde onafhankelijke variabelen zijn het vertrouwen dat men heeft in de politie en de sociale activiteit van mensen. Omdat er in de enquête van de Leefbaarheids en Veiligheidsmonitor Haarlem 2007 niet is gevraagd naar

kwetsbaarheid, maar omdat dit wel een belangrijke voorspeller is (Oppelaar en Wittebrood 2006, Elchardus e.a. 2002) is, in plaats van kwetsbaarheid, de onafhankelijke variabele weerbaarheid opgenomen in het model. Tevens is het zo dat de intermediaire variabele “risicoperceptie” in dit model wordt vervangen door een onafhankelijke variabele “dreiging”, eveneens door de beperkingen van de vragenlijst van monitor. De factoren uit het model zullen vervolgens worden toegelicht en de hypothesen zullen worden afgeleid.

Conceptueel model gebaseerd op het model van Oppelaar en Wittebrood (2006)

Afbeelding 1

2.4.1 De persoonlijke context

Persoonlijke kenmerken: Dit begrip wordt in dit onderzoek uitgesplitst in vier belangrijke kenmerken van een persoon, te weten het geslacht, de leeftijd, de etniciteit en de hoogst afgeronde opleiding. Dit omdat uit de theorieën en uit eerder onderzoek (zie paragraaf 2.3 van dit hoofdstuk) blijkt dat deze aspecten van invloed zijn op de onveiligheidsgevoelens. Met name de kwetsbaarheid van personen speelt hierbij een belangrijke rol. De hypothesen die bij dit onderdeel van het model horen zijn:

Hypothese 1 Vrouwen voelen zich onveiliger dan mannen

Hypothese 2 Ouderen voelen zich onveiliger dan jongeren

Hypothese 3 Lager opgeleiden voelen zich onveiliger dan Hoger opgeleiden

Hypothese 4 Allochtonen voelen zich onveiliger dan autochtonen

Merk op dat de hypothesen zo gesteld zijn dat zij in lijn zijn met eerder onderzoek. Dat wil zeggen dat als de hierboven genoemde hypothesen worden bevestigd, zij overeenkomen met de bevindingen uit eerder onderzoek.

Sociale activiteit: Sociale activiteit is van belang omdat, zo is de verwachting, iemand die een sociaal actief leven leidt, beter beschermd is tegen criminaliteit. Dit idee vloeit voort uit de algemene gelegenheidstheorie, die stelt dat sociaal actievere personen bijvoorbeeld gemakkelijker een oppas voor het huis kunnen vinden als zij op vakantie gaan. De verwachting is dan ook dat:

Hypothese 5: Hoe actiever men is op sociaal gebied, hoe minder onveilig men zich voelt.

Weerbaarheid: In paragraaf 2.2 en 2.3 werd al benoemd dat uit eerder onderzoek is gebleken dat hoe kwetsbaarder men zich voelt, hoe angstiger men is. In dit onderzoek wordt echter gekeken naar de tegenovergestelde relatie, die van weerbaarheid. De verwachting hierbij is dat hoe weerbaarder men zich voelt, hoe minder bang men is. Het hanteren van deze tegenovergestelde redenering vloeit voort uit de beperkingen van de enquête wat betreft het vragen naar de hulpeloosheid van mensen. De hypothese die hierbij hoort luidt dan ook:

Hypothese 6: Mensen met een lage inschatting van hun weerbaarheid voelen zich onveiliger dan mensen met een hogere inschatting van hun weerbaarheid.

Slachtofferervaringen: Dat slachtofferervaringen van invloed zijn op het onveiligheidsgevoel van mensen bleek al uit de algemene gelegenheidstheorie en uit het onderzoek van Wittebrood (2006). Niet alleen lijkt er een directe relatie te zijn tussen slachtofferervaringen en onveiligheidsgevoelens, maar ook een indirecte relatie, omdat individuen die al eerder het slachtoffer zijn geweest van een misdrijf, de kans op een misdrijf

hoger inschatten dan mensen die nog nooit het slachtoffer zijn geweest van een misdrijf. In dit onderzoek wordt deze relatie getoetst met de hypothese:

Hypothese 7: Mensen die het slachtoffer zijn geweest van een misdrijf voelen zich onveiliger dan mensen die geen slachtofferschap hebben ervaren.

2.4.2 De situationele context

Oppelaar en Wittebrood (2006) hanteren in hun conceptuele model de volgende aspecten van deze situationele context: inrichting van de publieke ruimte, sociale samenstelling, sociale cohesie, verloedering, overlast en criminaliteit. Merk op dat het hier met name gaat om begrippen die te maken hebben met de woonomgeving, of de buurt van mensen. In dit onderzoek is helaas niet gekeken naar criminaliteit en naar de sociale samenstelling in de buurt, maar is wel gekeken naar het vertrouwen in de politie.

Inrichting publieke ruimte: Eerder in dit hoofdstuk werd al verwezen naar de invloed die de duisternis heeft op de angstgevoelens van mensen. Ook de relatie tussen de straatverlichting en het gevoel van onveiligheid werd al eerder genoemd. De aanwezigheid en de kwaliteit van maatschappelijke voorzieningen, zoals scholen, kinderopvang, buurthuizen en een dokterspost, zijn eveneens van invloed op het onveiligheidsgevoel. Vandaar dat deze variabele in dit onderzoek wordt meegenomen. Ook zal worden getoetst of er werkelijk een verband bestaat tussen deze voorzieningen en onveiligheidsgevoel. Daarvoor wordt de volgende hypothese getoetst:

Hypothese 8: Lage tevredenheid over de voorzieningen in de buurt leidt tot een onveiliger gevoel onder buurtbewoners.

Dreiging: Zoals al eerder benoemd is het in dit onderzoek helaas niet mogelijk om de variabele risicoperceptie op te nemen in het model, omdat de enquête niet naar dit begrip vraagt. Wel wordt het begrip dreiging gemeten. Omdat de kern van het begrip dreiging niet draait om een kansinschatting op een delict, kan deze variabele niet gezien worden als een vervanger van het begrip risicoperceptie. Dreiging wordt in dit model dan ook niet als een intermediaire variabele beschouwd, zoals Oppelaar en Wittebrood (2006) dat doen, maar als een onafhankelijke variabele. De verwachting is dat:

Hypothese 9: Hoe meer dreiging er wordt ervaren, hoe onveiliger burgers zich voelen.

Sociale Cohesie: Dit aspect wordt door de wetenschap als een zeer belangrijke voorspeller van de onveiligheidsgevoelens in een wijk gezien (Van Dijk et al. 2000, Maas-de Waal en Wittebrood 2002). Bij Sociale Cohesie gaat het om de onderlinge contacten die de

mensen in hun buurt hebben. De veronderstelling hierbij is dat hoe beter men elkaar kent, hoe minder angstig men zich voelt. Dit leidt tot de volgende te toetsen hypothese:

Hypothese 10: Hoe minder sociale cohesie er is in de buurt hoe onveiliger bewoners zich voelen.

Overlast: Uit eerder onderzoek bleek (zie paragraaf 2.3 van dit hoofdstuk) dat overlast van invloed is op onveiligheidsgevoel. Overlast wordt veroorzaakt door mensen, denk hierbij bijvoorbeeld aan hangjongeren die op straat staan te schreeuwen. Het gaat bij overlast om de aanwezigheid van onbekende (angstwekkende) personen; het gaat hierbij dus niet om de fysieke gevolgen van dit gedrag, dat is verloedering. De hypothese die hierbij hoort luidt:

Hypothese 11: Hoe meer overlast er in de buurt is, hoe onveiliger men zich voelt.

Verloedering: Verloedering is (vaak) het gevolg van overlast. De term ‘Verloedering’ slaat op fysiek aanwezige kenmerken. Denk bijvoorbeeld aan kapotte ramen, leegstaande panden, graffiti en kapotte bushokjes. De relatie tussen overlast en verloedering is duidelijk en zal hier dan ook niet verder worden onderzocht. Wel wordt er bij het analyseren van de gegevens gekeken naar de volgende hypothese:

Hypothese 12: Hoe meer verloedering er in de buurt is, hoe onveiliger men zich voelt.

Politievertrouwen: Deze variabele is toegevoegd, omdat het aannemelijk lijkt dat hoe meer vertrouwen men heeft in het politieapparaat en dus in de handhaving van de wet, hoe veiliger men zich voelt. Naar deze relatie is nog nauwelijks onderzoek gedaan, en kan daardoor nieuw licht werpen op het verklaren van onveiligheidsgevoelens. Hiervoor zal de volgende hypothese worden getoetst:

Hypothese 13: Minder vertrouwen in de politie, leidt tot grotere onveiligheidsgevoelens onder burgers.

3. Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk zullen de gebruikte data, de operationalisatie van de begrippen en de gebruikte methoden aan bod komen. In dit hoofdstuk zal behalve het beschrijven van de methoden, ook kritisch worden gekeken naar deze methoden en zullen eventuele gebreken en tekortkomingen worden benoemd. Op deze wijze wordt inzicht verschaft in de aanpak van dit onderzoek, en kunnen de resultaten wetenschappelijk verantwoord worden gepresenteerd.

3.1 Data

De data die gebruikt worden in deze scriptie komen uit de “Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor Haarlem 2007”. Een uitgebreidere toelichting over de manier van data verzameling is te vinden in de rapportage van de monitor (Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor Haarlem 2007). De vragenlijst die is gehanteerd bij het uitvoeren van de monitor is grotendeels gebaseerd op vragen zoals die in de standaardlijst voor het Grote Steden Beleid worden gebruikt. Daarnaast is deze standaardlijst door OenS aangevuld met een aantal onderwerpen, te weten: vragen over het functioneren van de politie, gemeente en woningcorporaties, over gezondheid en zelfredzaamheid, over vrijwilligerswerk en over mantelzorg. Voor het samenstellen van de steekproef zijn op aselecte wijze 11.628 personen, van 18 jaar en ouder, uit het bevolkingsbestand van de gemeente Haarlem getrokken. Het bestand met deze 11.628 personen is naar Cendris, onderdeel van TNT Post, gestuurd zodat er telefoonnummers aan de personen konden worden gekoppeld. Dit lukte slechts bij 5.240 personen. Bij de non-respons van 6.388 personen werd namelijk geen telefoonnummer gevonden. Het veldwerk werd uitgevoerd door I&O Research, een onderzoeksbureau. Voor de verzameling van de gegevens werd gebruik gemaakt van twee methoden, een telefonische en een schriftelijke afname van een vragenlijst. Tevens hebben alle Haarlemmers uit de steekproef, een brief getekend door de burgemeester ontvangen waarin uitleg werd gegeven over het doel van de enquête met de uitnodiging om hieraan mee te doen. De respondenten waarvan het telefoonnummer bekend was, zijn telefonisch benaderd door I&O Research, het onderzoeksbureau aan wie de taak van de dataverzameling was uitbesteed door OenS. De respondenten, van wie het telefoonnummer niet bekend was, zijn per post benaderd. In totaal hebben 3.830 mensen de vragenlijst ingevuld en teruggestuurd. De antwoorden van deze respondenten zijn door I&O verwerkt in een SPSS data bestand, waarmee de verdere analyses

door OenS zijn uitgevoerd. Dit is tevens het databestand dat als basis dient voor deze secundaire analyse.

3.2 Operationalisering

In dit onderzoek wordt gekeken naar de invloed van onafhankelijke variabelen op de afhankelijke variabele onveiligheidsgevoelens. Hieronder zal de opbouw van deze variabelen worden besproken en zal worden beschreven welke methodische stappen gemaakt zijn voor het meetbaar maken van de variabelen.

Bij alle variabelen zijn de volgende antwoorden beschouwd als missings: meerdere antwoorden gegeven, niets ingevuld, niet van toepassing ingevuld of weet niet ingevuld. Ook is de betrouwbaarheid van de schalen getoetst, middels Cronbach's Alpha. De Cronbach's Alpha is een betrouwbaarheidstoets die wordt uitgevoerd bij het maken van schalen. Deze toets kijkt of de items die in de schaal zijn opgenomen wel hetzelfde begrip (bijvoorbeeld overlast) meten. Als vuistregel wordt vaak gehanteerd dat een schaal betrouwbaar is bij een Alpha van 0,7 of hoger (Nijdam, 2004). Hierbij is ook gekeken naar de optie 'scale if item deleted'. Hiermee worden items die niet hetzelfde meten als de rest van de items, uit de schaal gehaald. Als er een item verwijderd is uit de schaal om deze redenen wordt dat hieronder bij de desbetreffende variabele benoemd. Verder moet opgemerkt worden dat veel items in de enquête verschillende antwoordcategorieën hebben, waardoor er voor het maken van passende schalen veel gehercodeerd moest worden. Respondenten die slechts een gedeelte van de vragen hebben beantwoord worden buiten de analyse gehouden. Wel is gecontroleerd of deze uitvallers de resultaten niet vertekenen, door een vergelijking te maken tussen de steekproef zonder, en de steekproef met uitvallers.

Afhankelijke variabelen

Onveiligheidsgevoelens: Voor het meten van de onveiligheidsgevoelens van de Haarlemmers wordt gevraagd of men zich wel eens onveilig voelt (item 14) met als antwoordcategorieën: ja en nee. Hierop volgt een vervolgvraag waarin respondenten die "ja" hebben geantwoord kunnen aangeven hoe vaak zij zich onveilig voelen met de antwoordcategorieën: vaak, soms, zelden en weet niet. Deze twee vragen zijn voor de lineaire regressie analyse samengevoegd, zodat er een beeld ontstaat van mensen die nooit bang zijn tot mensen die vaak bang zijn, met de waarde 1 voor 'nooit', 2 voor 'zelden', 3 voor 'soms' en 4 voor 'vaak'. Voor de logistische regressie wordt het oorspronkelijke Item 14 gebruikt, dat als antwoordcategorieën 'ja' en 'nee' heeft. Kritische kantekening voor dit onderzoek is dat de vraag "Voelt u zich wel eens onveilig?", vraagt naar niet-specifieke gevoelens van

onveiligheid. Dit probleem wordt enigszins verholpen door de context waarin de vraag is gesteld. Het betreft hier immers een monitor die gaat over de leefbaarheid en veiligheid. Hierdoor mag men verwachten dat de respondenten deze vraag ook zien in het licht van leefbaarheid en veiligheid. Het is hiervoor echter geen garantie.

Onafhankelijke variabelen: Persoonlijke context

Persoonlijke kenmerken: Voor de persoonlijke kenmerken wordt in deze secundaire analyse gekeken naar: geslacht (Item 56), leeftijd (Item 57), hoogst genoten opleiding die met een diploma is afgerond (Item 61) en naar etniciteit. Bij de vraag over de leeftijd van de respondent zijn categorieën gemaakt. De eerste categorie loopt van 18 tot 25 jaar, vervolgens worden stappen van 10 jaar genomen. En de laatste categorie loopt van 86 tot 99 jaar. Omdat de jongste respondent 18 jaar oud is, en de oudste respondent 96 jaar, vallen alle respondenten die deze vraag beantwoord hebben in één van de categorieën. Bij de vraag over het hoogst behaalde diploma tot nu toe, zijn de respondenten onderverdeeld in de volgende categorieën: geen onderwijs / basisonderwijs (lagere school, basisschool), LBO / VMBO / MAVO (MULO, ULO, opleiding leerlingwezen), MBO (MTS, MEAO, UTS, INAS, Politie school), HAVO / VWO (gymnasium, HBS, MMS), HBO (HTS, HEAO, Sociale academie, Hogeschool, Post-HBO), WO (Universiteit), doctoraal. De vraag over de etniciteit van de respondent is gedichotomiseerd, waarbij er twee categorieën gemaakt zijn: één voor autochtone respondenten en één voor allochtone respondenten. Kritische kantekening hierbij is dat enkel is gekeken naar het land waarin de respondent zelf is geboren. Er wordt dus niet gekeken naar het land van herkomst van de ouders waardoor een enigszins vertekend beeld kan ontstaan.

Sociale activiteit: Voor het meten van de sociale activiteit van mensen is gekeken naar hoe vaak men uitgaat en hoe vaak men vrienden en familie ziet (Item 30, 31, en 35). Hierbij zijn de vragen over het uitgaan samengevoegd zodat de respondenten die in eerste instantie hebben aangegeven dat ze niet uitgaan, en dus niet de vervolgvraag hebben beantwoord, worden opgenomen als een categorie 'nooit' in de vraag over hoe vaak men dan uitgaat. Daarna is deze nieuwe variabele gehercodeerd naar 2 categorieën: wel of niet actief, waarbij de grens is gelegd voor wel actief op meerdere malen per maand. Vervolgens is deze hercodering ook toegepast op item 35, die gaat over hoe vaak men met familie en/of vrienden afspreekt. Van deze twee nieuwe items is een schaal gemaakt waarvan de Cronbach's Alpha de waarde 0.20 heeft. Dit is een dusdanig slechte samenhang dat het niet verantwoord is om

deze twee items samen te voegen tot de schaal 'sociale activiteit'. De twee items zullen apart in de analyse worden opgenomen, omdat zij toch van invloed kunnen zijn.

Weerbaarheid: Voor het meten van de variabele weerbaarheid wordt gekeken naar de gezondheid en naar de hulpbehoevendheid van de respondenten (Item 52 en 53). De vragen zijn gehercodeerd naar drie antwoordcategorieën waarbij een hogere score duidt op een betere gezondheid en op een minder grote hulpvraag. Bij item 52 (gezondheid) is ervoor gekozen om de categorieën 'goed' en 'zeer goed' samen te voegen, en om 'matig' en 'slecht' samen te voegen. Bij item 53 (hulpbehoevendheid) zijn de categorieën enigszins en af en toe samengevoegd. Vervolgens is er een schaal van deze twee items gemaakt waarbij de Cronbach's Alpha .78 is. De schaal is dus duidelijk betrouwbaar. De nieuwe variabele 'weerbaarheid' kan worden meegenomen in de analyse.

Slachtofferschap: Bij de vragen over slachtofferschap is in de monitor gevraagd naar een grote verscheidenheid aan delicten. Lopend van fietsendiefstal van iemand uit het gezin, tot een gewelddadige beroving. Deze secundaire analyse wil achterhalen of mensen die slachtoffer zijn geworden van een delict zich banger voelen dan mensen die geen slachtoffer zijn geweest. Hierbij moet opgemerkt worden dat het bij deze vragen gaat om slachtofferschap in het afgelopen jaar. Eerdere slachtofferervaringen kunnen dus niet worden meegenomen. Voor deze analyse is er gekeken naar de vragen die gaan over de ernstigere delicten. Hiervoor is gekeken naar: woninginbraak (Item 18B), auto inbraak (Item 18C), vernieling aan de auto (Item 18D), autodiefstal (Item 18E), diefstal met geweld of dreigen met geweld (Item 18G), bedreiging met lichamelijk geweld (Item 18K) en mishandeling (Item 18L). Vervolgens is per respondent gekeken of hij of zij slachtoffer is geworden van minimaal één van de bovenstaande delicten. Op deze wijze ontstaan twee categorieën, één met respondenten die het slachtoffer zijn geworden van minimaal één delict, en één categorie met mensen die geen slachtofferervaringen hebben gehad. Kritische kanttekening hierbij is dat er niet kan worden gekeken naar hoe vaak iemand het afgelopen jaar slachtoffer is geweest of naar de verscheidenheid aan delicten waarvan men slachtoffer is geworden.

Onafhankelijke variabelen: Situationele context

Inrichting publieke ruimte: Deze variabele meet de tevredenheid van respondenten over de voorzieningen in de buurt. De respondenten kunnen aangeven in hoeverre zij over een bepaalde voorziening tevreden zijn. De antwoordcategorieën lopen op een vijfpuntschaal van zeer ontevreden tot zeer tevreden. Er wordt in de enquête gevraagd naar de tevredenheid over de winkels (Item 1A), de speelmogelijkheden voor kinderen (Item 1B), de straatverlichting

(Item 1C), de groenvoorzieningen (Item 1D), het openbaar vervoer (Item 1E), het onderhoud aan fietspaden en wegen (Item 1F), het basisonderwijs (Item 1G), voorzieningen voor jongeren (Item 1H), parkeergelegenheid (Item 1I), voorzieningen voor ouderen (Item 1J) en ontmoetingsruimtes in de wijk (Item 1K). De 11 vragen die over deze buurtvoorzieningen gaan, zijn omgepoold, zodat een hoger getal een hogere waardering weergeeft. Vervolgens zijn de vragen samengevoegd tot één schaal. Er is een betrouwbaarheidstoets uitgevoerd om te kijken of de verschillende items wel hetzelfde meten. De Cronbach's Alpha van deze toets is 0.72.

Dreiging: Deze variabele is opgebouwd uit de volgende items: bedreiging, dronken mensen op straat, mensen die op straat worden lastig gevallen, geweldsdelicten, drugsoverlast en straatroof (Item nummers: 2d, 2g, 2h, 2m, 2n, 2p), die samen een schaal vormen. De antwoordcategorieën bij deze vragen zijn: komt vaak voor, komt soms voor en komt (bijna) nooit voor. De antwoorden op deze vragen zijn zo gehercodeerd dat een hogere score aangeeft dat de desbetreffende factor vaker voorkomt. Vervolgens is er gekeken naar de samenhang van de items. Hiervoor is een betrouwbaarheidstoets uitgevoerd. De Cronbach's Alpha heeft bij deze schaal de waarde 0.83. Er is dus een betrouwbare schaal ontstaan die aangeeft hoe groot men de kans inschat om het slachtoffer te worden van een delict.

Sociale cohesie: Deze variabele is gemeten met zes stellingen, waarbij de respondent kan aangeven in hoeverre hij of zij het eens is met de stelling. De antwoordcategorieën lopen van 'helemaal mee oneens' tot 'helemaal mee eens' over een vijfpuntsschaal. Deze stellingen gaan over: hoe goed men elkaar kent (Item 5A), hoe men met elkaar omgaat in de buurt (Item 5B), hoe gezellig en saamhorig de buurt is (Item 5C), hoe goed men zich thuis voelt in de buurt (Item 5D), hoeveel contact men heeft met andere buurtbewoners (Item 5E) en over hoe tevreden men is over de bevolkingssamenstelling in de buurt (Item 5F). De antwoorden op deze stellingen zijn zo hergecodeerd dat 4 'helemaal mee eens' is en 0 'helemaal mee oneens', zodat een hogere waarde een positiever oordeel over het desbetreffende item weergeeft. Vervolgens zijn de items samengevoegd tot een schaal. De Cronbach's Alpha is bij deze schaal 0.78. Er is dus een betrouwbare schaal ontstaan waarbij een hogere score een hogere mate van sociale cohesie uitdrukt.

Verloedering: Deze variabele geeft weer wat de respondenten vinden van de verloedering in hun buurt. Hierbij is gekeken naar de bekladding van muren en gebouwen (Item 2E), de aanwezigheid van rommel op straat (Item 2I), hondenpoep (Item 2J) en naar de vernielingen aan telefooncellen en bus- of trambokjes (Item 2K). De respondenten konden hierbij aangeven in hoeverre zij dachten dat dit in hun buurt voorkomt. De

antwoordcategorieën lopen van ‘komt (bijna) nooit voor’, tot ‘komt vaak voor’ op een driepuntsschaal. De antwoorden van de respondenten zijn hergecodeerd, zodat een hogere waarde aangeeft dat iets vaak voorkomt. Vervolgens is gekeken naar de onderlinge samenhang tussen deze vier items. Middels een betrouwbaarheidstoets is gekeken of de vier items wel hetzelfde begrip (verloedering) meten. De Cronbach’s Alpha betreft hier 0.67. Dit is een matig (Nijdam, 2004) verband. Omdat het begrip verloedering volgens de literatuur een goede voorspeller is van onveiligheidsgevoelens willen we deze schaal toch meenemen in de analyse, met de kritische noot dat deze schaal net niet geheel betrouwbaar is.

Overlast: Bij deze variabele gaat het om de overlast die de respondent ervaart. Het begrip overlast wordt in de enquête gemeten door te vragen aan de respondenten hoe vaak zij denken dat overlast door omwonenden (Item 2O), overlast door groepen jongeren (Item 2F) en andere vormen van geluidsoverlast (Item 2S) in hun buurt voorkomen. Per item konden de respondenten aangeven op een driepuntsschaal hoe vaak zij dachten dat dit in hun buurt voorkomt. Deze schaal loopt van ‘komt (bijna) nooit voor’, tot ‘komt vaak voor’. De antwoorden van de respondenten zijn zo hergecodeerd dat een hogere score aangeeft dat iets volgens de respondent vaak voorkomt. De Cronbach’s Alpha is hier 0.65. De samenhang tussen de drie items kan als matig worden bestempeld. De verschillende items meten dus niet exact hetzelfde begrip. Omdat het begrip overlast volgens de literatuur een goede voorspeller is van onveiligheidsgevoelens wordt deze schaal toch meegenomen in de analyse, met de kritische noot dat deze schaal maar matig betrouwbaar is.

Politievertrouwen: De variabele ‘politievertrouwen’ beoordeelt de politie. Deze beoordeling heeft in de vragenlijst twee aspecten, te weten het functioneren van de politie en de beschikbaarheid van de politie. In deze secundaire analyse worden deze twee gezien als twee aspecten van het vertrouwen dat men heeft in de politie. Respondenten konden op een vijfpuntsschaal aangeven in welke mate zij het eens waren met een stelling. De antwoordcategorieën lopen van ‘helemaal mee oneens’ tot ‘helemaal mee eens’. De vragen over het functioneren van de politie (Items 20A, B, C, D, E, F en G) en de vragen over de beschikbaarheid van de politie (Items 21A, B, C, D en E) zijn middels een schaal samengevoegd. Hiervoor is allereerst gekeken of de vragen wel hetzelfde begrip, het vertrouwen in de politie, meten. De waarde voor de samenhang tussen verschillende items (Cronbach’s Alpha) bedraagt hier 0.83. Dit is een sterke samenhang wat inhoudt dat de verschillende items hetzelfde begrip meten. De antwoorden van de respondenten zijn gehercodeerd, zodat een hogere score een positiever oordeel over het vertrouwen in de politie weergeeft.

3.3 Analysetechnieken

In deze paragraaf worden de verschillende statistische testen besproken die gebruikt zijn bij het toetsen van de hypothesen en bij het aanmaken en beschrijven van de variabelen en algemene gegevens. Eerst worden de bivariate toetsen besproken en vervolgens de multivariate toetsen.

Bivariaat:

Om inzicht te krijgen in de relatie tussen de persoonlijke en situationele context enerzijds en onveiligheidsgevoelens anderzijds zijn bivariate analyses uitgevoerd. In eerste instantie zijn *kruistabellen* uitgevoerd om te kijken naar eventuele significante verbanden (niet gericht) tussen twee variabelen. Deze toetsing dient om te oriënteren op significante verbanden tussen variabelen, waarbij opgemerkt moet worden dat de richting van het verband niet wordt onderzocht. Door middel van deze kruistabellen zijn de groep met, en de groep zonder onveiligheidsgevoelens met elkaar vergeleken op de verschillende achtergrondkenmerken. Ook zijn er *T-toetsen* uitgevoerd om vast te stellen of de eventuele verschillen tussen de twee groepen significant zijn.

Multivariaat:

Er zijn twee multivariate toetsen uitgevoerd, een lineaire en een logistische regressie. Belangrijk hierbij is dat zowel de lineaire, als de logistische regressie rekening houdt met de effecten van andere variabelen. Deze toetsing corrigeert voor onafhankelijke variabelen die overlap hebben, bijvoorbeeld leeftijd en weerbaarheid. Het kan namelijk zo zijn dat zowel leeftijd en weerbaarheid significant zijn als zij apart worden getoetst (bijvoorbeeld met een t-toets of kruistabel), maar dat als zij samen, tegelijk worden getoetst bij een van beide het verband niet meer significant is, omdat een deel van de weerbaarheid van een respondent verklaard wordt door diens leeftijd. Multivariate regressieanalyse geeft zo een veel betrouwbaarder beeld van de werkelijke significantie en invloed van een onafhankelijke variabele.

De *lineaire regressie* wordt uitgevoerd om het model (zie pag. 21) te toetsen. Met lineaire regressie kunnen alle onafhankelijke variabelen, en hun verbanden met de afhankelijke variabele, tegelijk worden getoetst. De afhankelijke variabele die bij lineaire regressie wordt gebruikt moet uit meerdere categorieën bestaan en mag niet scheef verdeeld zijn Menard

(2001). Omdat de afhankelijke variabele, onveiligheidsgevoelens, met de categorieën ‘nooit’, ‘zelden’, soms en vaak, wel scheef verdeeld is in dit onderzoek, (zie Appendix D), wordt ook met logistische regressie getoetst.

Logistische regressie toetst hetzelfde als lineaire regressie, met het verschil dat de afhankelijke variabele bij deze toets slechts uit twee categorieën mag bestaan. Hiervoor zal de afhankelijke variabele onveiligheidsgevoelens, met antwoordcategorieën ja en nee worden gebruikt. Logistische regressie is niet kwetsbaar voor de verdeling van de afhankelijke variabele (zie voor een uitgebreide toelichting van lineaire regressie en logistische regressie, Moore en McCabe, 2005). De vraag die bij logistische regressie centraal staat is of met behulp van de onafhankelijke variabelen voorspeld kan worden in welke categorie van de afhankelijke variabele een bepaalde onderzoekspersoon terecht komt (Menard, 2001). Bij logistische regressie hoort een andere R-kwadraat dan bij lineaire regressie. De R-kwadraat bij logistische regressie is een benadering van de lineaire R-kwadraat. Omdat de logistische R-kwadraat niet hetzelfde is als de lineaire, moet zeer voorzichtig worden omgesprongen met het vergelijken van deze twee maten. Als logistische R-kwadraat maat, wordt in dit onderzoek gebruikt gemaakt van de R-kwadraat van Nagelkerke (Menard, 2001 Moore en McGabe, 2005 en de website <http://www.ats.ucla.edu/stat/Spss/output/logistic.htm>).

Tot slot moet vermeld worden dat een multi level analyse in dit onderzoek mogelijk is. Multi level toetsing houdt rekening met (in dit geval) de wijken waaruit de respondenten komen, zodat er gecorrigeerd wordt op de overeenkomsten van buurtbewoners. Het idee hierachter is dat mensen die in dezelfde buurt wonen meer op elkaar lijken dan mensen uit een andere buurt, waardoor de resultaten van een lineaire of logistische regressie vertekend kunnen zijn (een onderschatting van de standaardfout), (zie Hox, 1995 voor een uitgebreide behandeling van multi level analyse).²

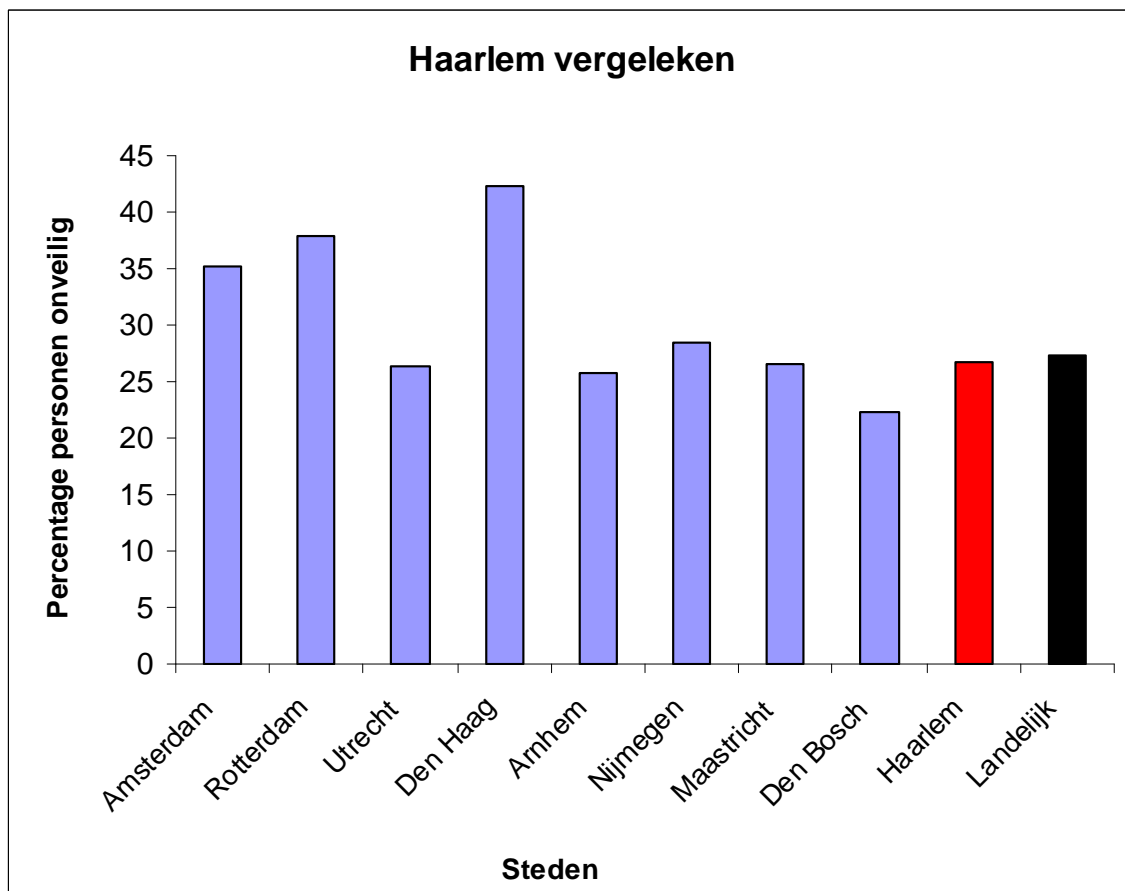
---

² In dit onderzoek is er echter voor gekozen om deze techniek niet toe te passen omdat de wijkindeling in de dataset te grof is om goed te kunnen corrigeren op onderschattingen in de standaardfout.

4. Resultaten

4.1 Haarlem vergeleken

Voor het beantwoorden van de deelvragen 1 en 2 zal in deze paragraaf beschreven worden hoe het gesteld is met de onveiligheidsgevoelens van de Haarlemmers en wordt Haarlem vergeleken met een aantal andere grote steden in Nederland en de Randstad. Voor het vergelijken van de gemeente Haarlem met andere grote steden in Nederland, is gebruik gemaakt van de website: www.waarstaatjegemeente.nl. De gegevens op deze site zijn gebaseerd op leefbaarheids- en veiligheidsmonitoren uit de jaren 2002 tot en met 2005. Op deze site is te vinden dat van de Haarlemmers in het jaar 2005, 26,7% zich wel eens onveilig voelt. (http://www.waarstaatjegemeente.nl/index.php?option=com_wrapper&Itemid=78). Andere grote steden scoren als volgt: Amsterdam 35.1%, Rotterdam 37.9%, Utrecht 26.3%, Den Haag 42.3%, Arnhem 25.8%, Nijmegen 28.4%, Maastricht 26.6%, Den Bosch 22.3%. Gemiddeld over alle steden in Nederland is het percentage burgers dat zich wel eens onveilig voelt 27.5%. Deze percentages worden hieronder in een grafiek uitgedrukt.

Wat opvalt is dat de steden in de Randstad (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag) hoger scoren dan de andere steden. Haarlem scoort onder het landelijk gemiddelde vergeleken met deze steden.

4.2 Secundaire analyse

Dit onderdeel van het hoofdstuk 'Resultaten' bevat de secundaire analyse van de Leefbaarheids en Veiligheidsmonitor Haarlem 2007. Hieronder worden de daarvan gevonden resultaten weergegeven en besproken. De onderstaande analyses zijn uitgevoerd om deelvraag 3 van dit onderzoek te beantwoorden: welke factoren verklaren het onveiligheidsgevoel van burgers. Eerst wordt de persoonlijke context, met de daarbij behorende variabelen, behandeld, vervolgens de situationele context en tot slot worden deze twee contexten in de multivariate analyse samengevoegd volgens het conceptuele model (pag. 21). Per context is een tabel te zien waarin het verband tussen een onafhankelijke variabele en de afhankelijke variabele wordt getoetst middels een T-toets, en is een tabel te zien waarbij een lineaire regressie is uitgevoerd en wordt (een onderdeel van) het conceptuele model getoetst. Aan het eind van deze paragraaf worden de hypothesen, zoals opgesteld in het hoofdstuk 'Theorie', beantwoord middels de hieronder beschreven gegevens.

4.2.1 Bivariate Analyses

In de onderstaande tabel staan de onafhankelijke variabelen aan de linkerkant. In de twee rechterkolommen staat de afhankelijke variabele 'onveiligheidsgevoelens'. De gemiddelden en de standaarddeviatie worden weergegeven en de significante verschillen (aangeduid met * of **). De onderstaande tabel vergelijkt dus de gemiddelde scores die respondenten hebben gegeven op de variabele onveiligheidsgevoelens, uitgesplitst naar de onafhankelijke variabelen van de persoonlijke context. Een significant verband geeft aan dat de verschillen in gemiddelden tussen de categorie 'ja' en de categorie 'nee' dusdanig groot zijn dat zij niet op toeval kunnen berusten. De kans dat zij wel op toeval berusten is bij '*' minder dan 5 procent, en bij '**' minder dan 1 procent.

Tabel 1   Persoonlijke Context naar Onveiligheidsgevoelens.

	Onveiligheidsgevoelens JA		Onveiligheidsgevoelens NEE	
	Gem.	SD.	Gem.	SD.
Geslacht	1.68 **	.47	1.51	.50
Opleiding	3.51 *	1.58	3.41	1.58
Etniciteit	1.09	.28	1.09	.28
Leeftijd	3.67 **	1.66	4.07	1.67
Actief met uitgaan	1.45	.50	1.42	.49
Actief met familie en vrienden	1.90	.30	1.91	.28
Weerbaarheid	2.43 **	.69	2.59	.62
Slachtofferschap	.29 **	.45	.12	.32

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

In de bovenstaande tabel is te zien dat de onafhankelijke variabelen: Geslacht, Leeftijd, Weerbaarheid en Slachtofferschap, alle significant zijn. Opleiding is eveneens significant bij een, hoewel dit verband minder sterk is. De niet-significante verbanden zijn: Etniciteit, Actief met uitgaan en Actief met familie en vrienden. Bij Etniciteit zijn er zelfs geheel geen verschillen in gemiddelden en standaarddeviatie.

In de onderstaande tabel staan de onafhankelijke variabelen van de situationele context aan de linkerkant. In de twee rechterkolommen staat de afhankelijke variabele ‘Onveiligheidsgevoelens’.

Tabel 2   Situationele Context naar Onveiligheidsgevoelens

	Onveiligheidsgevoelens JA		Onveiligheidsgevoelens NEE	
	Gem.	SD.	Gem.	SD.
Buurtvoorzieningen	3.23 **	.62	3.38	.58
Dreiging	1.50 **	1.34	.69	.89
Verloedering	3.43 **	1.29	2.66	1.41
Overlast	2.42 **	1.51	1.38	1.36
Sociale Cohesie	2.85 **	1.12	3.29	.93
Politievertrouwen	2.71 *	.81	2.64	.86

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

In de tabel is te zien dat de onafhankelijke variabelen allemaal significant zijn met een Alpha van 0,01. Alleen politievertrouwen heeft een minder sterk verband. Te zien is dat de verschillen in gemiddelden vrij groot zijn bij de variabelen Dreiging, Verloedering, Overlast en Sociale cohesie. Bij Politievertrouwen en Buurtvoorzieningen zijn de verschillen tussen de gemiddelden veel kleiner. Hieruit valt dus af te leiden dat de variabelen Verloedering, Dreiging en Overlast het meest van invloed zijn op onveiligheidsgevoelens.

4.2.3 Multivariate Analyses

In de volgende tabel wordt het conceptuele model van pagina 20 getoetst door middel van een lineaire regressieanalyse. Hierbij wordt gecorrigeerd op een eventuele overlap in samenhang van de onafhankelijke variabelen. Het valt dan ook te verwachten dat sterkte van de verbanden zullen afnemen vergeleken met de hier bovenstaande tabel. De SE (standard eviation, of standaarddeviatie) geeft de afwijking van alle waarnemingen, ten opzichte van het

rekenkundig gemiddelde aan. De waarde Bèta (gestandaardiseerd) geeft een indicatie van het relatieve belang van iedere onafhankelijke variabele (de Vocht, 1999). Een ‘min’ teken voor de waarde geeft aan dat het verband negatief is. Dit houdt in dat hoe hoger de waarde van een onafhankelijke variabele, hoe lager de waarde van de afhankelijke variabele is. Als er geen ‘min’ teken voor de Beta staat betekent dit dus dat het verband positief is, een hogere waarde van de onafhankelijke variabele, leidt tot een hogere waarde op de afhankelijke variabele. De ‘R kwadraat’ geeft aan hoeveel het gehele model, dus met alle variabelen van de linker kolom, van de door de respondenten gegeven antwoorden, verklaart. Verder is het van belang om te vermelden dat de afhankelijke variabele bij lineaire regressie uit meer dan twee antwoordcategorieën bestaat. Hiervoor wordt de gedetailleerdere versie van de vraag naar onveiligheidsgevoelens gebruikt. Deze afhankelijke variabele heeft vier antwoordcategorieën (voor meer informatie over de samenstellingen van de variabelen wordt verwezen naar de paragraaf ‘Operationalisering, pagina 24). In de linker kolom (Model 1) worden de resultaten weergegeven van de lineaire regressie van de persoonlijke context en diens invloed op onveiligheidsgevoelens. In de middelste kolom (Model 2) staan de gegevens van de situationele context en de invloed daarvan op onveiligheidsgevoelens. Tot slot staan in de rechter kolom de gegevens van Model 3. Dit model 3 heeft alle variabelen uit het conceptuele model (zie pagina 21) in zich. Model 3 is dus ook het meest volledige model en geeft het de verbanden tussen de onafhankelijke variabelen en de onveiligheidsgevoelens weer.

Tabel 3 Lineaire Regressie van de invloed van de achtergrondkenmerken op onveiligheidsgevoelens

	Model 1			Model 2			Model 3		
	B	Beta	SE	B	Beta	SE	B	Beta	SE
Geslacht	,172		,029 **				,158		,036 **
Opleiding	,000		,010				,006		,012
Etniciteit	-,013		,053				-,006		,068
Leeftijd	-,115		,010 **				-,075		,012 **
Actief met uitgaan	-,001		,031				-,004		,039
Actief met familie en Vrienden	-,043		,053 **				-,016		,069
Weerbaarheid	-,154		,025 **				-,121		,031 **
Slachtofferschap	,198		,040 **				,153		,051 **
Buurtvoorzieningen				-,043		,032 *	-,029		,032
Dreiging				,198		,021 **	,150		,021 **
Verloedering				,057		,015 *	,068		,015 **
Overlast				,163		,016 **	,130		,016 **
Sociale Cohesie				-,085		,019 **	-,083		,020 **
Politievertrouwen				,008		,024	,005		,024
R kwadraat	,103			,164			,222		
N	3445			1961			1862		

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

Het eerste wat opvalt in de bovenstaande tabel is dat de N van model 2 en 3 een stuk lager uitvalt dan de N van model 1. Dit wordt veroorzaakt doordat er bij de onafhankelijke variabelen Dreiging en Verloedering zeer veel missings zijn. Er is gecontroleerd of deze missings de populatiekenmerken van de steekproef beïnvloeden, dit bleek nauwelijks het geval te zijn..

Te zien is dat de R kwadraat in het eerste model 0.103 betreft. Dit model verklaart dus al iets meer dan 10 procent van de variatie in onveiligheidsgevoelens. Significante positieve verbanden zijn te vinden bij Geslacht en Slachtofferschap. Negatieve verbanden die

significant zijn de variabelen: Leeftijd, Actief met vrienden en familie en Weerbaarheid. De overige variabelen hebben geen significant verband met onveiligheidsgevoel.

De R kwadraat van Model 2 bedraagt in deze lineaire regressie 0.164. Dit model verklaart dus iets meer dan 16 procent van de door de respondenten gegeven antwoorden. Te zien is dat de variabelen Buurtvoorzieningen en Sociale cohesie een significant negatief verband hebben met onveiligheidsgevoel. Vergeleken met de t-toets analyse van tabel 2 is te zien dat Politievertrouwen niet meer significant is en dat Buurtvoorzieningen en Verloedering nu alleen nog significant zijn bij een Alpha van 0.05. Bij een vergelijking van Model 1 en 2 is te zien dat de R kwadraat van de situationele context (Model 2) groter is dan de R kwadraat van de persoonlijke context (Model 1). De situationele context verklaart dus een groter gedeelte van de variatie in onveiligheidsgevoelens dan de persoonlijke context.

De R kwadraat van Model 3, dat het gehele conceptuele model van pagina 20 analyseert, bedraagt 0.222. De verschillen van het gehele model (model 3) met de andere modellen zijn duidelijk te zien. Zo is in Model 1 de variabele Actief met vrienden en familie nog significant, terwijl zij in model 3 dit niet meer is. Ook bij Model 2 is dit te zien bij de variabele Buurtvoorzieningen. Wat opvalt is dat bij vrijwel alle variabelen de Beta in Model 3 wat kleiner uitvalt dan in de eerdere modellen. Dit valt wederom te verklaren doordat de variabelen wat overlap met elkaar kunnen hebben.

Omdat de uitkomsten van de lineaire regressie vertekend kunnen zijn door de scheve verdeling (zie Appendix D) van de afhankelijke variabele, volgt hieronder een logistische regressie. Met een scheve verdeling mag namelijk niet lineair getoetst worden, omdat dit de uitkomsten kan vertekenen. Daarom volgt hieronder een binaire logistische regressie, een toets die ongevoelig is voor de verdeling van de afhankelijke variabele, maar waarbij de afhankelijke variabele maar uit twee categorieën mag bestaan, wat weer leidt tot een verlies aan informatie. Als afhankelijke variabele wordt dezelfde variabele gebruikt als die bij de Bivariate analyses gebruikt is, waarbij de antwoordcategorieën 'ja' en 'nee' zijn. Bij het uitvoeren van de toetsing is telkens een onafhankelijke variabele aan het desbetreffende model toegevoegd. In de tabel zijn drie verschillende waarden te zien. De B waarde geeft de verhouding van de onafhankelijke variabele met de afhankelijke variabele weer. Een $\exp(b)$ waarde kleiner dan 1 geeft aan dat de kans om onveiligheidsgevoelens te hebben daalt bij toenemende waarden van de onafhankelijke variabelen, het verband is dan dus negatief. Een waarde groter dan 1 staat dus voor een positief verband tussen de onafhankelijke en de afhankelijke variabele. Ook zegt de $\exp(b)$ waarde veel over de sterkte van het verband, hoe verder de waarde van 1 aflight, hoe meer invloed de onafhankelijke variabele heeft op de

afhankelijke variabele. Het verschil tussen de B waarde en de exp(b) waarde is dat de exp(b) waarde gebaseerd is op kans. De SE waarde is de standaardafwijking van de onafhankelijke variabele, net als bij de lineaire regressie.

Tabel 4   **Logistische Regressie van de invloed van de achtergrondkenmerken op onveiligheidsgevoelens**

	Model 1			Model 2			Model 3		
	B	Exp(b)	SE	B	Exp(b)	SE	B	Exp(b)	SE
Geslacht	.868	2.381	.084**				.893	2.320	.123**
Opleiding	.066	1.068	.027*				.065	1.060	.041
Etniciteit	-.146	.864	.144				.069	.928	.218
Leeftijd	-.183	.833	.027**				-.147	.834	.042**
Actief met uitgaan	.033	1.034	.085				.063	1.018	.128
Actief met familie en Vrienden	-.350	.704	.141**				-.268	.627	.230
Weerbaarheid	-.497	.608	.065**				-.454	.605	.098**
Slachtofferschap	1.105	3.018	.101**				.974	2.602	.152**
Buurtvoorzieningen				-.095	.910	.099	-.047	.881	.106
Dreiging				.331	1.393	.059**	.263	1.302	.064**
Verloedering				.131	1.140	.048**	.171	1.164	.051**
Overlast				.274	1.316	.046**	.220	1.234	.050**
Sociale Cohesie				-.138	.871	.057*	-.148	.846	.063*
Politievertrouwen				.102	1.107	.072	.076	1.035	.079
Nagelkerke R2		.136			.191			.269	
N		3445			1961			1862	

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

Wat opvalt is dat de R-kwadraten van alle drie de modellen hoger liggen dan de R-kwadraten bij de lineaire regressie. Dit valt te verklaren doordat de R-kwadraat van Nagelkerke een benadering is van een lineaire R-kwadraat. Deze waarden vertegenwoordigen dus niet exact hetzelfde als de R-kwadraten van de lineaire regressie. Een tweede verklaring hiervoor is dat

de afhankelijke variabele minder categorieën heeft, waardoor de mogelijkheid om verkeerd te voorspellen afneemt.

Het eerste wat opvalt bij model 1, in vergelijking met de lineaire regressie, is dat de variabele Opleiding significant is. De variabelen Geslacht, Leeftijd, Actief met Vrienden en Familie, Weerbaarheid en Slachtofferschap zijn alle significant. Dit komt overeen met de uitkomsten van de lineaire regressie. Ook de richting van de verbanden (positief of negatief), te zien aan de B waarde, is gelijk met de uitkomsten van de lineaire regressie. Geslacht en Slachtofferschap liggen met hun $\exp(b)$ waarde het verst van 1 af, en hebben volgens dit model de sterkste invloed op onveiligheidsgevoelens.

In het tweede model is de variabele Buurtvoorzieningen niet significant, terwijl dit bij de lineaire regressieanalyse wel het geval was. De overige onafhankelijke variabelen met een significant verband zijn wel hetzelfde als de variabelen van de lineaire regressieanalyse. Ook in dit model zijn de richtingen van de verbanden gelijk met die van de lineaire regressie. Wat opvalt is dat de mate van het verband van de variabele Dreiging minder sterk lijkt dan uit de lineaire regressieanalyse bleek. Dit omdat de $\exp(b)$ waarde van Dreiging niet heel ver van 1 aflight.

De verschillen in significantie, die bij Model 1 en Model 2 wel waren te vinden in de variabelen Opleiding en Buurtvoorzieningen, zijn in Model 3 verdwenen. Deze variabelen zijn niet meer significant en alle variabelen vertonen grote overeenkomsten met de lineaire regressieanalyse. Het verschil met de lineaire regressie zit in de sterkte van de verbanden. De variabelen met een positief verband met onveiligheidsgevoelens zijn, in een volgorde waarbij $\exp(b)$ het verst weg ligt van de waarde 1: Slachtofferschap, Geslacht, Dreiging, Overlast en Verloedering. De variabelen met een negatief verband zijn in volgorde van sterkte: Weerbaarheid, Leeftijd en Sociale Cohesie. Over het algemeen komen de resultaten van de logistische regressieanalyse dus sterk overeen met de resultaten van de lineaire regressie. Dit versterkt de validiteit van dit onderzoek.

Omdat het belang van een verband wordt bepaald door significantie (is er een verschil) en door de Beta en de $\exp(b)$ (hoe groot is dat verschil), kan afgeleid worden welke variabelen het meest van invloed zijn op Onveiligheidsgevoelens. De variabelen die Onveiligheidsgevoelens verhogen zijn, volgens de logistische regressie ($\exp(b)$), in volgorde van mate van invloed: Slachtofferschap (3.018), Geslacht (2.381), Dreiging (1.393), Overlast (1.316) en Verloedering (1.140). Merk op dat bij de variabele Geslacht vrouwen zich onveiliger voelen dan mannen. Dit omdat deze variabele een nominale variabele is en er bij het coderen de vrouwen een waarde 2 hebben gekregen en de mannen een waarde 1. Omdat er

sprake is van een positief verband zorgt een hogere score (vrouw) op Geslacht voor een hogere score op Onveiligheidsgevoelens. Bij de andere variabelen gaat dit principe eveneens op, maar daarbij geldt dat hoe hogere score ook daadwerkelijk een hogere waarde, of mate van ervaren van de variabele, vertegenwoordigt. Deze variabelen zijn van ordinaal of interval meetniveau. De negatieve verbanden zijn in volgorde van belang: Weerbaarheid (0.608), Leeftijd (0.833) en Sociale Cohesie (0.871). Bij deze negatieve verbanden geldt dat een hogere score op de variabelen leidt tot een lagere score op Onveiligheidsgevoelens. De variabele Leeftijd geeft hierbij weer dat een hogere leeftijd leidt tot een lagere score op Onveiligheidsgevoelens. Ouderen voelen zich dus minder onveilig dan jongeren. Wat betreft Weerbaarheid en Sociale Cohesie geldt dat hoe hoger de respondenten scoren op deze variabelen, hoe lager zij scoren op Onveiligheidsgevoel. Omdat een hogere score op een variabele ook een hogere mate of waardering weergeeft (alle variabelen zijn zo hergecodeerd dat dit het geval is) kunnen hiermee de hypothesen worden beantwoord.

Hypothese 1 Vrouwen voelen zich onveiliger dan mannen. Deze hypothese wordt geheel bevestigd. Een hogere score op de variabele Geslacht leidt tot een hogere score op Onveiligheidsgevoelens. Omdat de variabele Geslacht zo is gecodeerd dat mannen een waarde 1 hebben en vrouwen een waarde 2, en omdat een hogere score op Onveiligheidsgevoelens staat voor het meer of vaker ervaren van onveiligheid kan worden gezegd dat de bevindingen deze hypothese ondersteunen, en omdat er ook sprake is van een significant verband mag worden verondersteld dat vrouwen zich inderdaad onveiliger voelen dan mannen. De variabele Geslacht heeft de één na grootste invloed op Onveiligheidsgevoelens, vergeleken met andere variabelen uit het model.

Hypothese 2 Ouderen voelen zich onveiliger dan jongeren. Deze hypothese wordt niet bevestigd, maar ontkracht. Uit zowel de lineaire als de logistische regressieanalyse blijkt dat een hogere leeftijd een significant negatief verband heeft met Onveiligheidsgevoelens. Omdat een hogere score op leeftijd staat voor een hogere leeftijd, wordt de hypothesen ontkracht. Ouderen voelen zich niet onveiliger dan jongeren. Het omgekeerde is het geval, jongeren voelen zich onveiliger dan ouderen.

Hypothese 3 Lager opgeleiden voelen zich onveiliger dan hoger opgeleiden. Opleiding heeft geen invloed op de onveiligheidsgevoelens van de respondenten. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat bij de logistische regressie deze variabele in Model 1 wel significant is, maar in Model 3 blijft het verband niet bestaan. Dit komt doordat, na toevoeging van de variabele Overlast, het verband niet meer significant is. Opleiding en Overlast hebben dus een overlap. Hoe deze oorzaak wordt veroorzaakt is onduidelijk, maar

wellicht wonen lager opgeleide mensen in wijken waar meer overlast is. Deze hypothese wordt dus niet bevestigd, omdat het significante verband niet blijft bestaan.

Hypothese 4 Allochtonen voelen zich onveiliger dan autochtonen. Ook Etniciteit heeft geen significant verband met Onveiligheidsgevoelens. Autochtonen voelen zich ongeveer net zo (on)veilig als allochtonen. De tabel op pagina 37 laat zien dat er helemaal geen verschil zit tussen deze twee groepen. Ook de lineaire regressieanalyse laat geen significant verschil zien tussen deze twee groepen als het gaat om onveiligheidsgevoelens. De hypothese wordt door de gegevens uit deze analyse gefalsificeerd.

Hypothese 5 Hoe actiever men is op sociaal gebied, hoe minder onveilig men zich voelt. Deze hypothese is niet getoetst omdat het begrip sociale activiteit niet gemeten is. Wel is gekeken naar twee aspecten van dit begrip, namelijk hoe vaak men uitgaat en hoe vaak men afspreekt met vrienden of familie. Deze twee aspecten van Sociale Activiteit blijken echter allebei geen significant verband te hebben met Onveiligheidsgevoelens, zo blijkt uit Model 3. Wat hierbij opvalt is dat ‘Actief met vrienden en familie’ in Model 1 nog wel significant is, maar in Model 3 niet meer. Dit wordt veroorzaakt door overlapping met de variabele Dreiging. Dit is een zeer opmerkelijke overlapping aangezien Dreiging een positief, en Actief met vrienden en familie een negatief verband heeft met Onveiligheidsgevoelens.

Hypothese 6: Mensen met een lage inschatting van hun weerbaarheid voelen zich onveiliger dan mensen met een hogere inschatting van hun weerbaarheid. Deze hypothese wordt geverifieerd door de uitkomsten. Uit de t-toets en uit de lineaire regressieanalyses blijkt dat hoe weerbaarder men zich voelt, hoe minder onveilig men zich voelt. Mensen met een lage weerbaarheid, of inschatting van hun weerbaarheid, voelen zich dus onveiliger. Merk op dat de weerbaarheid het sterkste negatieve verband (-0.121) heeft van de variabelen die een negatief verband met onveiligheidsgevoelens hebben. Deze variabele is dus niet alleen significant, maar ook de mate van de invloed is aanzienlijk.

Hypothese 7: Mensen die het slachtoffer zijn geweest van een misdrijf voelen zich onveiliger dan mensen die geen slachtofferschap hebben ervaren. Ook deze hypothese wordt door de uitkomsten geverifieerd. In alle toetsen die zijn uitgevoerd komt een significant verband naar voren, waarbij de mate van invloed als aanzienlijk mag worden bestempeld. Dit houdt in dat respondenten die in de afgelopen 12 maanden het slachtoffer zijn geworden van een delict, zich onveiliger voelen dan mensen die de afgelopen 12 maanden geen slachtofferervaringen hebben opgedaan.

Hypothese 8: Lage tevredenheid over de voorzieningen in de buurt leidt tot

een onveilig gevoel onder buurtbewoners. In eerste instantie lijkt de relatie tussen de buurtvoorzieningen en het onveiligheidsgevoel een significante relatie te zijn. De t-toets (pag. 40) en de lineaire regressieanalyse in Model 2 laten dit significante verband zien. Wel is het verband bij de lineaire regressie uit model 2 minder sterk significant ($p < 0.05$) dan dat van de t-toets ($p < 0.01$). In Model 3 is het verband echter niet meer significant. Bij de logistische regressieanalyse is het verband in Model 2 en 3 niet significant. De hypothese wordt dus niet ondersteund en moet worden verworpen.

Hypothese 9: Hoe meer dreiging er wordt ervaren, hoe onveiliger burgers zich voelen. Deze hypothese wordt bevestigd, omdat het verband zowel significant als positief is. Meer dreiging leidt dus tot meer gevoelens van onveiligheid.

Hypothese 10: Hoe minder sociale cohesie er is in de buurt hoe onveiliger bewoners zich voelen. De resultaten uit de tabel van Model 3 laten een sterk significant negatief verband zien tussen de sociale cohesie en onveiligheidsgevoel. Hoe meer sociale cohesie er in een buurt is, hoe minder onveilig men zich voelt. De hypothese wordt niet verworpen

Hypothese 11: Hoe meer overlast er in de buurt is, hoe onveiliger men zich voelt. De overlast die wordt ervaren in een buurt heeft een sterke relatie met de gevoelens van onveiligheid. De hypothese wordt dan ook niet verworpen. Overlast heeft van de situationele context het een na sterkste positieve verband met onveiligheidsgevoelens. Alleen de variabele dreiging is meer van belang.

Hypothese 12: Hoe meer verloedering er in de buurt is, hoe onveiliger men zich voelt. Ook de variabele Verloedering heeft een sterke significante relatie met onveiligheidsgevoelens. De hypothese wordt dus niet gefalsificeerd, maar mag bevestigd.

Hypothese 13: Minder vertrouwen in de politie, leidt tot grotere onveiligheidsgevoelens onder burgers. Deze hypothese wordt door de resultaten van deze secundaire analyse ontkracht. Er bestaat geen significant verband tussen het vertrouwen dat men heeft in de politie, en hoe (on)veilig men zich voelt. Deze hypothese wordt dan ook verworpen.

5. Conclusies en Aanbevelingen

Het onderwerp veiligheid speelde zelden een zo belangrijke rol in de media, de politiek en het publieke debat, als dat dat vandaag de dag het geval is. Dat is ook niet verwonderlijk als ongeveer 27% van de bevolking zich wel eens onveilig voelt. In deze scriptie is onderzocht hoe deze gevoelens van onveiligheid verklaard kunnen worden. Hiervoor is gekeken naar een aantal achtergrondkenmerken van Haarlemmers. Deze achtergrondkenmerken zijn verdeeld in een persoonlijke- en een situationele context. Vervolgens is getoetst welke factoren het ‘onveiligheidsgevoel’ verklaren. In dit hoofdstuk zal dan ook antwoord worden gegeven op de onderzoeksvraag: *Hoe onveilig voelen Haarlemmers zich, vergeleken met de andere grote steden in Nederland, en hoe kunnen de gevoelens van onveiligheid onder de Haarlemse bevolking worden verklaard?*

Hieronder zullen, op basis van de gegevens uit de analyses, conclusies worden getrokken over de gevoelens van onveiligheid en de factoren die hierop van invloed zijn. Dit gebeurt door de gevonden resultaten allereerst toe te lichten om vervolgens dieper op deze resultaten in te gaan. Wat betekenen de resultaten nu eigenlijk, en hoe verhouden de resultaten uit dit onderzoek zich met de resultaten uit eerdere onderzoeken. Vervolgens zullen de deel- en hoofdvragen beantwoord worden. In de paragraaf ‘Discussie’ van dit hoofdstuk wordt ingegaan op de sterke en zwakkere punten van dit onderzoek, en zullen aanbevelingen voor vervolgonderzoek en beleid worden aangereikt.

5.1 Conclusies

5.1.1 Haarlem vergeleken

Uit de vergelijking met andere steden kan geconcludeerd worden dat burgers in de stad Haarlem zich veiliger voelen dan de burgers in de andere grote steden in de randstad. Alleen Utrecht scoort beter op de onveiligheidsgevoelens. Ook zit Haarlem onder het landelijk gemiddelde. Haarlem is dus een stad waar men zich veilig voelt. Dit beantwoordt meteen de eerste deelvraag: *Hoe staat het met de onveiligheidsgevoelens van de Haarlemmer?.* Verreweg de meeste Haarlemmers voelen zich veilig. Iets meer dan een kwart van de Haarlemmers voelt zich wel eens onveilig. Deze gegevens liggen net onder het landelijk gemiddelde. Voor het beantwoorden van de tweede deelvraag ‘*Hoe onveilig voelen Haarlemmers zich vergeleken met andere grote steden in Nederland?*’ blijkt uit de vergelijking

met andere grote steden in Nederland dat Haarlem iets onder het landelijk gemiddelde scoort. Maar bij een vergelijking met de steden uit de Randstad scoort Haarlem beduidend beter dan Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Geconcludeerd mag worden dat Haarlem het goed doet.

5.1.2 Secundaire analyse

Uit de resultaten van deze secundaire analyse blijkt dat factoren op het vlak van de persoonlijke context, die de onveiligheidsgevoelens het sterkst beïnvloeden, Geslacht, Slachtofferschap, Weerbaarheid en Leeftijd zijn. Geconcludeerd mag worden dat vrouwen zich gemiddeld angstiger voelen dan mannen, een conclusie die overeenkomt met de bevindingen uit eerder onderzoek (Chiricos, Hogan en Gertz 1997b, Wilcox Rountree en Warner 1999, Vanderveen 1999) en in deze analyse wederom wordt bevestigd. Dit verschil tussen mannen en vrouwen valt wellicht te verklaren door een combinatie van de hogere kwetsbaarheid van vrouwen en de grotere kans die vrouwen hebben om het slachtoffer te worden van zwaardere delicten zoals verkrachting. Helaas kon in deze analyse niet worden gekeken naar de angst voor een bepaald soort delict (bijvoorbeeld verkrachting), waardoor de oorzaak van dit verschil tussen mannen en vrouwen niet boven water komt. Dat dit verschil er is, wordt wel sterk ondersteund. Wat opvalt is dat de factor Leeftijd een negatief verband heeft met onveiligheidsgevoelens, jongeren voelen zich dus angstiger dan ouderen. Een opmerkelijke uitkomst omdat in de meeste onderzoeken naar boven komt dat ouderen zich onveiliger voelen dan jongeren (van Dijk, .Flight & Oppenhuis, 2000, Elchardus e.a. 2002). De resultaten zijn echter zeer helder. Met name de jongeren tussen de 18 en de 25 jaar voelen zich veel onveiliger dan de ouderen. Recent onderzoek steunt de uitkomsten van deze analyse omdat ook zij concluderen dat jongeren zich onveiliger voelen dan ouderen. Wellicht kan dit worden verklaard door de massale aandacht in de media of het geweld in het uitgaansleven. Omdat er niet is gevraagd naar hetgeen waarvoor men bang is, kan dit onderzoek deze oorzaken helaas niet achterhalen. Wellicht is hier sprake van een keerpunt en is de huidige generatie jongeren angstig. Een derde belangrijke voorspeller blijkt slachtofferschap te zijn. Mensen die het afgelopen jaar het slachtoffer zijn geworden van een delict voelen zich onveiliger dan mensen die geen slachtofferervaringen hebben gehad. Deze uitkomst komt overeen met de bevindingen van Oppelaar en Wittebrood (2006) en Wittebrood (2006). De factor Weerbaarheid is in de persoonlijke context de enige factor met een sterk negatief verband, wat wil zeggen dat mensen die zich weerbaarder voelen zich ook minder onveilig, of veiliger, voelen dan mensen die hun weerbaarheid lager inschatten. Dit is een interessante

uitkomst omdat deze factor wellicht te beïnvloeden valt door beleid. Het moge duidelijk zijn dat Geslacht, Leeftijd en Slachtofferschap moeilijk te beïnvloeden zijn. Weerbaarheid is van grote invloed op het minder onveilig voelen van mensen. Het bevorderen van de weerbaarheid zal dan ook leiden tot een veiliger gevoel onder de burgers. Naast de factoren die een invloed hebben op de gevoelens van onveiligheid valt op dat zowel de etniciteit als de hoogst genoten opleiding van mensen geen verband hebben met onveiligheidsgevoelens. Dit in tegenstelling met eerder onderzoek (Chiricos, Hogan & Gertz 1997, Oppelaar & Wittebrood 2006) waaruit blijkt dat deze factoren wel degelijk een rol spelen. Ook de sociale activiteit van mensen heeft geen invloed op de gevoelens van onveiligheid.

Uit de resultaten van de situationele context kan worden geconcludeerd dat het vertrouwen dat men heeft in de politie, en de mate waarin de buurtvoorzieningen aanwezig zijn, niet van belang zijn voor het verbeteren van de onveiligheidsgevoelens onder burgers. Dit is opmerkelijk want uit een groot aantal onderzoeken blijkt dat de buurtvoorzieningen van invloed zijn op de mate waarin mensen zich onveilig voelen (Oppelaar & Wittebrood, 2006 Vanderveen, 2002 Peterson et al., 2000). Wellicht komt dit door de grote verscheidenheid in voorzieningen waarnaar in dit onderzoek is gekeken. De factoren die wel degelijk van invloed zijn zijn: de Dreiging die mensen ervaren, de Overlast en Verloedering in de buurt en als tegenhanger de Sociale Cohesie in een buurt. Sociale cohesie, of verbondenheid, tussen burgers in dezelfde buurt, bevordert het gevoel van veiligheid. Mensen die leven in buurten waarin mensen elkaar vaak spreken en elkaar beter kennen hebben minder last van onveiligheidsgevoelens dan buurten waarin deze verbondenheid minder aanwezig is. Deze conclusie is interessant omdat zij, net als bij de factor Weerbaarheid, beïnvloed kan worden door beleid. Lokale overheden kunnen ervoor zorgen dat burgers meer in contact komen met elkaar. Dit contact bevordert het gevoel van samenhang en verbondenheid wat op haar beurt weer de gevoelens van onveiligheid doet afnemen. De sociale cohesie dient dus bevorderd te worden. Factoren die bestreden moeten worden, wil men het onveiligheidsgevoel doen afnemen, zijn de overlast en de verloedering in de buurten en wijken. Het aanpakken van (hang)jongeren en andere mensen die grensoverschrijdend gedrag vertonen zal leiden tot een afname van de onveiligheidsgevoelens. Ook het verminderen van de verloedering in de wijken zal leiden tot een afname van het onveiligheidsgevoel. Te denken valt hierbij aan het beter opruimen van rommel op straat, graffiti en dergelijke. De factor Dreiging is een factor waarop weinig invloed kan worden uitgeoefend. De dreiging die mensen ervaren kan allerlei soorten oorzaken hebben en zal dan ook lastig aan te pakken zijn.

Voor het beantwoorden van deelvraag 3: ‘*Welke factoren verklaren dit onveiligheidsgevoel?*’ wordt gekeken naar de factoren waarvan aangetoond is dat zij een verband hebben met onveiligheidsgevoelens (een significant verband), en naar de sterkte van deze verbanden. Uit de resultaten blijken dat Slachtofferschap, Geslacht, Dreiging, Overlast, Verloedering en Leeftijd te zijn. Vrouwen voelen zich onveiliger dan mannen en jongeren voelen zich onveiliger dan ouderen. Voor de overige factoren geldt dat hoe meer men Dreiging, Overlast, Verloedering en Slachtofferschap ervaart, hoe angstiger men is. Factoren die het onveiligheidsgevoel verminderen zijn in volgorde van de mate van invloed: Weerbaarheid en Sociale Cohesie. Hoe weerbaarder men is, hoe minder onveilig men zich voelt, en hoe beter men elkaar kent in de buurt en zich verbonden voelt met elkaar, hoe minder onveilig men zich voelt.

Nu zijn de factoren Geslacht, Leeftijd en Slachtofferschap minder interessant voor beleidsmakers aangezien zij op dit gebied weinig kunnen veranderen. Geconcludeerd kan worden dat beleidsmakers zich zullen moeten richten op de factoren waarop zij van invloed kunnen zijn, en waarop zij het meeste effect zullen bereiken. Beïnvloedbare factoren zijn Weerbaarheid, Sociale Cohesie, Overlast en Verloedering, oftewel zorg voor nette rustige wijken en buurten waarin de bewoners elkaar kennen en elkaar geregeld spreken. Verhoog de weerbaarheid door het bevorderen van de gezondheid van mensen, en wellicht door het geven van gratis zelfverdediging in de buurthuizen.

5.2 Discussie

Dit onderzoek is uitgevoerd als een secundaire analyse op de Leefbaarheids en Veiligheidsmonitor van de gemeente Haarlem in 2007. Het gebruik maken van deze al bestaande bron heeft zowel voordelen als nadelen gehad. Het grootste voordeel was dat de enquête die is uitgezet, dezelfde vragen hanteert als bij de andere leefbaarheidsonderzoeken in de grote steden. Dit is ook conform het grote steden beleid (GSB) waarbij het onderling vergelijken van gegevens een voorwaarde is. De gebruikte data zijn dus goed te vergelijken met andere steden en de positie van de Haarlemmers en hun gevoelens van onveiligheid kunnen hierdoor goed worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde en andere grote steden. Het grote nadeel van deze enquête is dat zij nogal omvangrijk is en een groot aantal onderwerpen bevat. Hierdoor zijn er slechts vier vragen over de onveiligheidsgevoelens in de enquête opgenomen. Al deze items vroegen ook nog eens naar niet-specifieke angstgevoelens. Dat wil zeggen dat er niet wordt gevraagd naar datgene waarvoor men bang is. Dit is een

forse beperking omdat het van belang is, zowel voor de wetenschap als voor beleidsmakers, om meer inzicht te verkrijgen in datgene wat de angstgevoelens onder burgers nu veroorzaakt. Deze kritiek klinkt wel vaker in de wetenschappelijke wereld (Elchardus e.a., 2002), maar vaak blijven onderzoekers de vraag: “voelt u zich wel eens onveilig” stellen. Dit omdat deze vraag al in zoveel onderzoeken is gesteld dat dit het vergelijken met ander onderzoek goed mogelijk maakt. Een tweede kritiekpunt is de wijze waarop de categorieën in de vragenlijst zijn gemaakt. De enorme verscheidenheid aan antwoordcategorieën leidt bij het analyseren vaak tot een versimpelde weergave van de gegeven antwoorden. Dit is niet noodzakelijk en bevordert niet een zo genuanceerd als mogelijke rapportage. Beter zou het zijn als de antwoordcategorieën hetzelfde zouden zijn, denk bijvoorbeeld aan een vijfpuntsschaal. Tevens is het jammer dat niet alle variabelen uit het model van Oppelaar en Wittebrood (2006) konden worden meegenomen, omdat de dataset hiervoor helaas te beperkt is. Verder is het grote aantal missings bij de logistische en de lineaire regressie een verlies. Dit wordt wel verzacht doordat de groep missings qua kenmerken nauwelijks afwijkt van de rest van de steekproef. Tot slot is er niets bekend over de kenmerken van de non-respons, waardoor het zo zou kunnen zijn dat de steekproef een vertekend beeld geeft van de populatie van Haarlem. Dit lijkt echter niet het geval omdat de respondenten uit de wijken van de stad Haarlem ongeveer gelijk verdeeld zijn over de steekproef.

5.3 Aanbevelingen

De aanbevelingen volgen uit de resultaten en conclusies van dit onderzoek. Zij zijn geconcretiseerd of verwijzen naar een richting waarin beleid kan worden ontwikkeld. Sommige aanbevelingen richten zich op vervolgonderzoek omdat dit onderzoek, zoals hierboven in de paragraaf ‘Discussie’ al naar boven kwam, op bepaalde gebieden te beperkte kennis levert.

5.3.1 Aanbevelingen voor verder onderzoek

Omdat dit onderzoek zich richt op algemene gevoelens van onveiligheid, is het niet mogelijk om uitspraken te doen over datgene waarvoor men nu bang is. Is men bang om overvallen te worden, of is men bang voor terroristische aanslagen, of dat het einde der tijden nabij is? De vraagstelling in de enquête heeft grote beperkingen. Vandaar dat de belangrijkste aanbeveling voor verder onderzoek oproept om dit gat in de kennis over onveiligheidsgevoelens te

dichten. Er moet onderzoek worden gedaan naar datgene waarvoor men nu zo bang is of waardoor men zich onveilig voelt. Dit betekent dat in het vervolg de vraagstelling zoals die nu gehanteerd wordt “Voelt u zich wel eens onveilig” opgesplitst zal moeten worden naar tal van gebieden, zoals verkrachting, gewelddadige overvallen en aanranding, maar ook doodsbedreigingen, terroristische aanslagen en dergelijke. Te denken valt zelfs aan angst voor natuurgeweld. Kortom genoeg gebieden waarnaar de, nu nog algemene, angstgevoelens verder kunnen worden uitgediept. Waarvoor is men nu zo bang?

Een tweede aanbeveling voor vervolgonderzoek is het hanteren van gelijke antwoordcategorieën. In de Leefbaarheids en Veiligheidsmonitor Haarlem 2007, zijn bij vrijwel elk item andere antwoordcategorieën gebruikt. Dit bemoeilijkt de analyses en zorgt vaak voor een verlies aan informatie bij het maken van schalen, omdat daarbij de kleinste antwoordcategorie moet worden gehanteerd. Ook verdient het aanbeveling om zo min mogelijk gebruik te maken van doorverwijsvragen. Het blijkt dat respondenten het skippen van vragen niet altijd even goed begrijpen, waardoor vragen onnodig veel missings krijgen en onbruikbaar worden.

5.3.2 Aanbevelingen voor beleid

De aanbevelingen op het beleidsmatige gebied richten zich op het verminderen van de onveiligheidsgevoelens. Hiertoe moet beleid worden ontwikkeld dat zich richt op factoren die zowel te beïnvloeden, als van invloed zijn. Zo kunnen geslacht, leeftijd en slachtofferschap niet beïnvloed worden. Factoren die wel te beïnvloeden zijn, en die een belangrijke mate van invloed hebben op het onveiligheidsgevoel zijn: Weerbaarheid, Sociale Cohesie, Overlast en Verloedering. De eerste twee verminderen de gevoelens van onveiligheid en zullen dus moeten worden bevorderd. Overlast en Verloedering versterken juist de onveiligheidsgevoelens en zullen moeten worden bestreden. Voor het bevorderen van de Weerbaarheid van mensen valt te denken aan het verbeteren van de gezondheid van burgers. Wellicht kunnen in de buurthuizen goedkope of gratis sportvoorzieningen worden georganiseerd en kunnen er gratis zelfverdedigingcursussen in de wijken worden opgezet. Een dergelijke maatregel werkt tweeledig. Zij bevordert niet alleen direct de weerbaarheid van burgers, maar zorgt tevens voor meer onderling contact tussen burgers als dit soort cursussen en faciliteiten in de buurt worden georganiseerd. Deze maatregelen bevorderen dus ook de sociale cohesie in de buurt. Deze sociale cohesie kan ook worden bevorderd door het organiseren van allerlei andersoortige activiteiten, zoals buurtfeesten, en verschillende soorten

activiteiten op het buurthuis. Omdat het de bedoeling is om zoveel mogelijk mensen met elkaar in contact te brengen dienen deze activiteiten een lage financiële drempel te hebben voor de buurtbewoners. Een tweede manier om de gevoelens van onveiligheid te doen afnemen is door het aanpakken van de Overlast en de Verloedering in de buurten. Geluidsoverlast en overlast van jongeren zijn punten waar beleid voor gemaakt zou kunnen worden. Te denken valt aan het creëren van hangplekken waar de jongeren geen overlast veroorzaken. Het aanpakken van de verloedering kan vrij gemakkelijk worden gedaan door het goed schoon houden van de straten en parken en het verwijderen van graffiti en dergelijke.

Samenvattend kan worden gezegd dat het beleid zich dient te richten op het creëren van schone, rustige wijken, waarin de buurtbewoners elkaar kennen en waarin activiteiten worden georganiseerd op verschillende gebieden, maar in ieder geval op het gebied van lichamelijke conditie en eventueel zelfverdediging, zodat de burgers zich weer veilig gaan voelen in hun eigen buurt.

Literatuur

- Borooah, V. and Carcach, C. (1997), *Crime and Fear: Evidence from Australia*, British Journal of Criminology 37 (4): 635-57
- Bellair P.E.(1997). 'Social Interaction and Community Crime: Examining the Importance of Neighbor Networks'. In: Criminology (35) 4, p. 677-703.
- Chiricos, T., S. Eschholz en M. Gertz (1997a). 'Crime, News and Fear of Crime: Toward an Identification of Audience Effects'. In: Social Problems (44) 3, p. 342-357.
- Chiricos, T., M Hogan en M Gertz (1997b). 'Racial Composition of Neighborhood and Fear of Crime'. In: Criminology (35)1, p. 107-131.
- Chiricos, T., K. Padgett en M.Gertz (2000). 'Fear, tv News, and the Reality of Crime'. In : Criminology (38) 3, p. 755-785.
- Dijk, T. van, S. Flight en E Oppenhuis (2000). *Voor het beleid, achter de cijfers: de uitkomsten van de GSB monitor veiligheid en leefbaarheid nader geanalyseerd*. Hilversum: Intomart.
- Douglas, M. (1985), *Risk Acceptability According to the Social Sciences*, New York: Russell Sage Foundation.
- Elchardus, M. en Smits, W. (2002), *Bedreigd, Kwetsbaar en Hulpeloos, Onveiligheidsgevoelens in Vlaanderen*, Vrije Universiteit Brussel.
- Elchardus, M. en Glorieux, I. (red.) (2002). 'De symbolische samenleving. Een exploratie van de nieuwe sociale en culturele ruimtes. Tielt: Lannoo.
- Farrall, S., Bannister, J., Ditton, J., and Gilchrist, E., (2000) *Social Psychology and the Fear of Crime; Re-Examining the Speculative Model*, ISTD.
- Ferraro, K.F., Lagrange, R. (1987). 'The Measurement of Fear of Crime'. In: Sociological Inquiry (57) 1, p. 70-101.
- Gabriel, U., Greve, W., (2003) *The Psychology of Fear of Crime, Conceptual and Methodological Perspectives*, British Journal of Criminology, ISTD, (43) 3.
- Garofalo, J. (1981). 'The Fear of Crime: Causes and Consequences', In: Journal of Criminal Law and Criminology, (72) 2, p. 839-857.
- Gerbner, C. (1970), *Cultural indicators: the case of violence and television drama*, Annals of the American Association of Political and Social Science 338: 69-81.

- Gerbner, G. and Gross, L. (1976) '*Living with television: the violence profile*', *Journal of Communication*, (26) 2: 173-99.
- Goffman, E. (1971). 'Normal Appearances'. In: *Relations in Public: Microstudies of the Public Order*. New York: Basic Books.
- Goodey, J. (1997) *Boys don't cry: masculinities, fear of crime and fearlessness*, *British Journal of Criminology* 37: 401-18
- Grabosky, P. (1995) *Fear of Crime and Fear reduction Strategies*, Trends and Issues in Crime and Criminal Justice, No. 44, Canberra: Australian Institute of Criminology.
- Hale, C. (1996). 'Fear of Crime: A Review of the Literature'. *International review of Victimology* (4) 2, p. 79-150.
- 't Hart, H. J., van Dijk, M. de Goede, W. Jansen en J. Teunissen (1996) '*Onderzoeksmethoden*', Amsterdam: Boom.
- Hox, J. J., (1995). *Applied Multilevel Analysis*, Amsterdam: TT publikaties.
- Killias, M. (1990). 'Vulnerability: Towards a Better Understanding of a Key Variable in the Genesis of Fear of Crime'. In: *British Journal of Criminology* (40) 3, p. 437-450.
- Knol, F., Maas de Waal, C., Roes T. (2002), *Zekere banden, Sociale Cohesie, leefbaarheid en veiligheid*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Liska, A.E. en W. Baccaglioni (1990). '*Feeling Safe by Comparison: Crime in the Newspapers*'. In: *Social Problems* (37) 3, p. 360-374.
- Lupton D., Tulloch J. (1999), *Theorizing fear of crime: beyond the rational/irrational opposition*, *British Journal of Sociology*, Vol. 50 No. 3, pp. 507-523.
- Maas-de Waal, C. (2002). '*Veiligheid, ontwikkelingen en stand van zaken*'. In: J. de Hart (red.) *Zekere banden: Sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid* (p. 245-278). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Maas-de Waal, C. en K.Wittebrood (2002). '*Sociale Cohesie, fysieke buurtkenmerken en onveiligheid in grote(re) steden*'. In: J. de Hart (red.) *Zekere banden: Sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid* (p. 279-315). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Menard, S. W. (2001), *Applied Logistic Regression Analysis*, Quantitative Applications in the Social Sciences, Sage Publications.
- Moore, D. S., McCabe, G. P. (2005) *Introduction to the Practice of Statistics*: Freeman & Co.
- Nijdam, B. (2004) *Statistiek in Onderzoek Deel I, Beschrijvende technieken*, Noordhof Uitgevers.

- Nijdam, B. (2004) *Statistiek in Onderzoek Deel 2, Inductieve technieken*, Noordhof Uitgevers.
- O' Connell, M. and Whelan, A. (1996) *The public perception of crime prevalence, newspaper readership and mean world attitudes*, *Legal and Criminology Psychology*, 1, 179-95.
- Oppelaar, J., Wittebrood, K. (2006). *Angstige burgers?, De determinanten van gevoelens van onveiligheid onderzocht*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Peterson, R.D., L.J. Krivo en M.A. Harris (2000). 'Disadvantage and Neighbourhood Violent Crime: Do Local Institutions Matter?'. In: *Journal of Research in Crime and Delinquency* (37) 1, p. 31-63.
- Smith, W. Tortensson, M. (1997) *Gender differences in risk perception and neutralizing fear of crime*, *British Journal of Criminology*, (37) 4: 608-34.
- Sparks, R. (1992) *Television and the Drama of Crime; Moral Tales and the Place of Crime in Public Life*, Buckingham: Open University Press.
- Spruyt, M. Kunst, M. Kuijpers, B. Boterman, W. Molenwijk, E. met medewerking van Bouznad, D. Otto, K. Molenaar, W. (2007) *Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor Haarlem 2007*, Onderzoek en Statistiek Haarlem, TOP service.
- Valentine, G. (1992) *Images of danger; women's sources of information about the spatial distribution of male violence*, *Area* (24) 1: 22-9.
- Vanderveen, M. (1999). 'Stoere mannen, bange vrouwen? Over het sprookje van de fear victimization paradox'. In: *Tijdschrift voor Criminologie* (42) 1, p. 2-20.
- Vanderveen, M. (2002). 'Beleving van veiligheid in de buurt: relaties tussen persoon, buurt en samenleving'. In: *Tijdschrift voor Veiligheid en Veiligheidszorg* (1)1, p. 32-46.
- Vanderveen, G. (2006). *Interpreting Fear, Crime Risk and Unsafety: Conceptualisation and Measurement* (dissertatie). Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Vocht, de A. (1999) *Basishandboek SPSS 8&9, voor windows 95 & 98*, Bijleveld Press: Utrecht.
- Vries, M.S. de (2005). *De Beleving van veiligheid: Een onderzoek naar de aard en context van de veiligheidsbeleving van burgers*. Enschede: Instituut voor Maatschappelijke Veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente.
- Warner, B.D., en P.Wilcox Rountree (1997). 'Local Social Ties in a Community and Crime Model: Questioning the Systematic Nature of Informal Social Control'. In: *Social Problems* (44) 4, p. 520-536.

- Warr, M. (1985). '*Fear of rape Among Urban Women*'. In: *Social Problems* (32) 3, p. 238-250.
- Warr, M. (1990). '*Dangerous Situations: Social Context and Fear of Victimization*'. In: *Social Forces* (68) 3, p. 89-907.
- Wilcox Rountree, P. (1998). '*A Reexamination of the Crime-fear Linkage*'. In: *Journal of Research in Crime and Delinquency* (35) 3, p. 341-372.
- Wilcox Rountree, P. en B.D. Warner (1999). '*Social Ties and Crime: Is the Relationship Gendered?*'. In: *Criminology* (37) 4, p. 789-814.
- Wilsem, J.A. van (1997). '*Slachtofferschap en onveiligheidsgevoelens*'. In: K. Wittebrood, J.A. Michon en M.J. ter Voert (red.), *Nederlanders over criminaliteit en rechtshandhaving* (p. 55-66). Deventer: Gouda Quint.
- Wittebrood, K. (2006). *Slachtoffers van criminaliteit: feiten en achtergronden*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Young, A. (1996) *In the frame; crime and the limits of representation*, *Australian and New Zealand Journal of Criminology* (29) 2: 99-101.
- Young, J. (1987) *The tasks facing a realist criminology*, *Contemporary Crises*, (11) p. 337-56.

Internetsites:

<http://www.haarlem.nl/Docs/concernstaf2007/Programma%2002.pdf> , 31-03-08).

http://www.watdoetjegemeente.nl/index.php?option=com_wrapper&Itemid=64 (20-05-08)

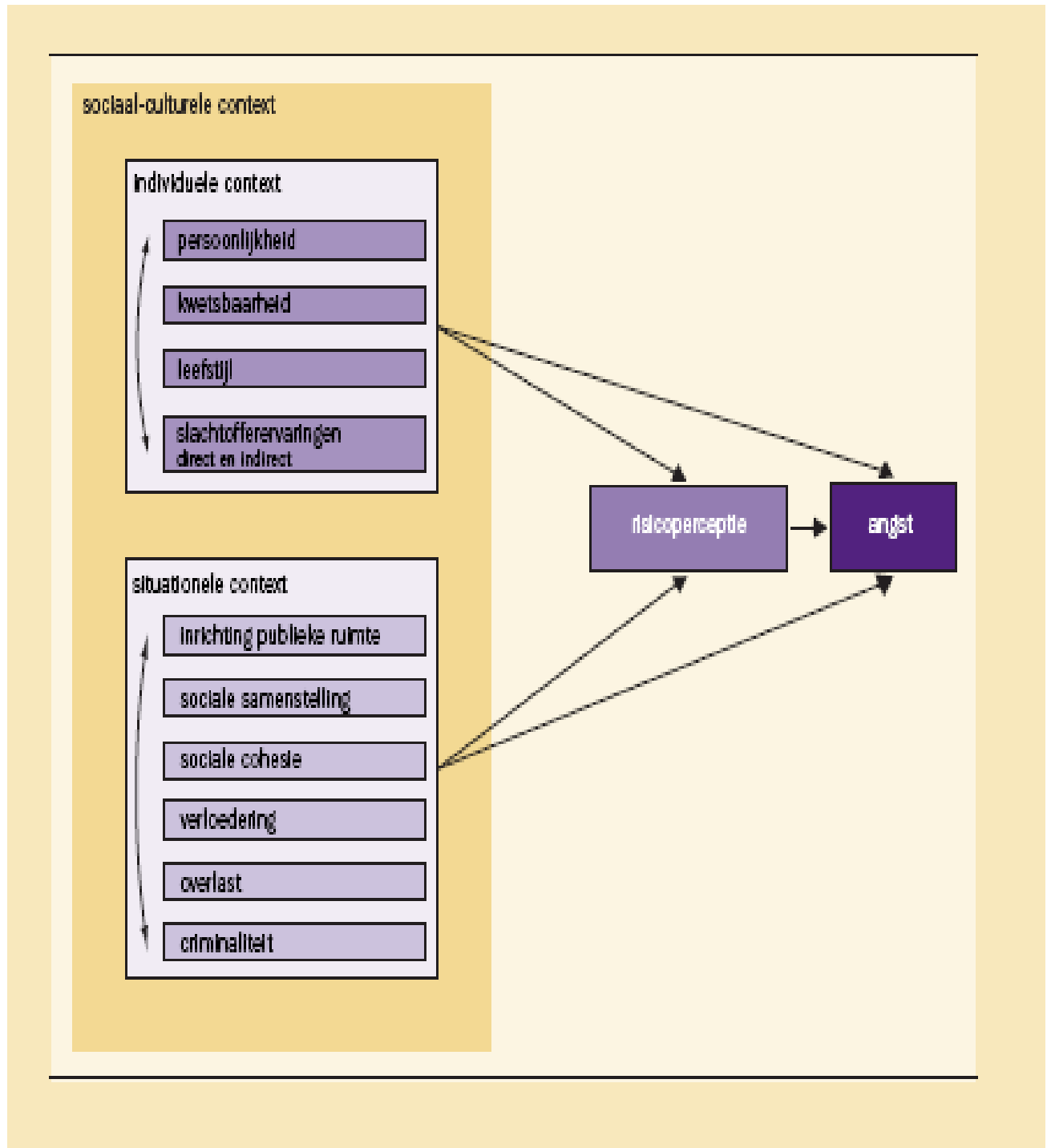
<http://www.ats.ucla.edu/stat/Spss/output/logistic.htm> (18-08-08)

Appendix

Appendix A

Conceptuele model

Oppelaar en Wittebrood (2006), pagina 42 angstige burgers

Appendix B

Frequentieverdeling van de variabelen

	Gemiddelde	Standaardafwijking	Minimum	Maximum
Onveiligheidsgevoel	1.29	.455	1	2
Onveiligheidsgevoel2	1.00	1.00	0	3

Geslacht	1.56	0.50	1	2
Opleiding	3.43	1.59	1	6
Etniciteit	1.09	0.29	1	2
Leeftijd	3.96	1.70	1	8
Actief met uitgaan	1.43	0.50	1	2
Actief met familie en Vrienden	1.91	0.28	1	2
Weerbaarheid	2.54	0.65	1	3
Slachtofferschap	0.17	0.38	0	1

Buurtvoorzieningen	3.33	0.60	1	5
Dreiging	0.91	1.09	0	5
Verloedering	2.90	1.42	0	5
Overlast	1.70	1.49	0	5
Sociale Cohesie	3.16	1.00	0	5
Politievertrouwen	2.67	0.85	1	5

Appendix C

Onderlinge correlaties van de variabelen

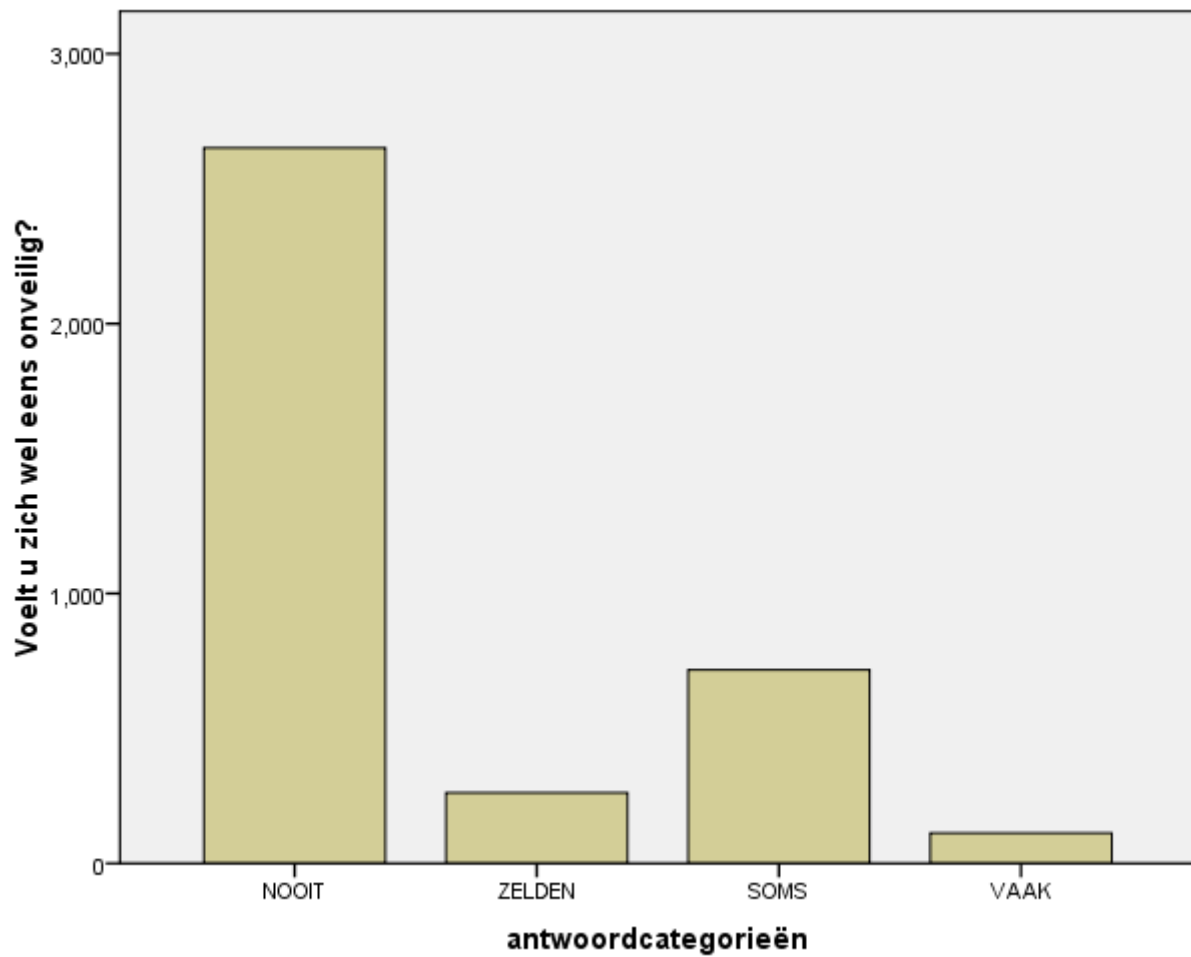
Correlatie Matrix

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1 Geslacht	1.000													
2 Opleiding	.061	1.000												
3 Etniciteit	.006	-.015	1.000											
4 Leeftijd	.030	.171	.063	1.000										
5 SOCuitgaan	.089	-.122	.025	.221	1.000									
6 SOCvriendenfam	-.061	-.029	.052	.063	-.098	1.000								
7 Weerbaarheid	.003	-.146	.065	.267	-.046	-.033	1.000							
8 Slachtoffer	.119	.083	-.007	.054	-.033	-.037	.032	1.000						
9 Buurtvoorziening	.013	-.037	-.012	-.001	-.003	-.003	-.039	.048	1.000					
10 Dreiging	.011	.070	-.035	-.034	-.114	.040	-.053	-.089	.005	1.000				
11 Verloedering	.048	.029	.041	-.026	.076	-.051	-.017	.037	.120	-.284	1.000			
12 Overlast	-.014	-.098	.010	.101	-.018	-.015	.033	-.036	.082	-.322	-.277	1.000		
13 Soc Cohesie	-.097	-.049	.032	.034	-.027	-.042	-.095	-.018	-.089	.050	.035	.205	1.000	
14 Politievertrouwen	.010	-.102	.046	.092	-.020	.030	-.004	-.029	.051	.022	.022	-.014	.023	1.000

Appendix D

Grafiek van de verdeling van de afhankelijke variabelen met vier categorieën.

ENQUÊTE
LEEFBAARHEID EN VEILIGHEID
HAARLEM
FEBRUARI 2007

gemeente Haarlem

Instructie voor het invullen van de vragenlijst

Zoals u in bijgaande brief heeft kunnen lezen, is het van het grootste belang dat zoveel mogelijk inwoners van Haarlem meedoen aan dit onderzoek naar de leefbaarheid in Haarlem. Wij vragen u dan ook vriendelijk om uw medewerking.

- De vragenlijst dient te worden ingevuld door degene aan wie de brief geadresseerd is. Deze vragenlijst en de verwerking ervan zijn **anoniem**. Dat wil zeggen dat niemand te weten komt wat u op deze vragenlijst hebt ingevuld!
- De vragenlijst lijkt misschien lang, maar laat u zich hierdoor niet afschrikken. De meeste vragen zijn **eenvoudig** en **snel** in te vullen.
- De vragen gaan over de volgende **onderwerpen**:
  - Voorzieningenniveau in de buurt
  - Buurtproblemen
  - Betrokkenheid bij de buurt
  - Algemeen eendoordeel over woning, buurt en gemeente
  - Onveiligheidsbeleving
  - Slachtofferschap in de afgelopen twaalf maanden
  - Oordeel functioneren politie in de buurt
  - Oordeel functioneren gemeente
  - Oordeel functioneren woningcorporatie
  - Vrije tijd
  - Vrijwilligerswerk en mantelzorg
  - Gezondheid en zelfredzaamheid
  - Achtergrondvragen
- **Hoe vult u deze vragenlijst in?**
  - Wij verzoeken u vriendelijk bij iedere vraag één antwoord in te vullen. Indien u meer antwoorden mag invullen, zal dit worden aangegeven. Als u een antwoord verkeerd heeft ingevuld, geeft u dan duidelijk aan dat dit fout is. U kunt het hokje voor het foute antwoord zwart maken en in het hokje voor het goede antwoord een kruisje zetten.

Voorbeeld:

Voorbeeld, verbetering:

Beschikt u over een auto? ☒ ja ☐ nee	Beschikt u over een auto? ☐ ja fout ☒ nee goed
--	--

- Als u een antwoord aankruist waar achter staat: 'Ga naar vraag ..' dan mag u de tussenliggende vragen overslaan.
  - Er zitten ook zogenaamde open vragen in de enquête. Bij deze vragen kunt u uw antwoord in een vakje of op de aangegeven stippellijn noteren.
  - Het is van belang dat u duidelijk schrijft, zodat uw antwoorden gemakkelijk gelezen kunnen worden en niet verloren gaan.
  - Verder verzoeken wij u de vragenlijst met zwarte of blauwe pen in te vullen en de hokjes duidelijk aan te kruisen.
- **Heeft u vragen, of problemen met het invullen van de vragenlijst? Bel dan met Onderzoek en Statistiek Haarlem, telefoon 5113720, of e-mail naar o.en.s@haarlem.nl**

ALVAST HARTELIJK DANK VOOR UW MEDEWERKING.

VOORZIENINGENNIVEAU IN DE BUURT

Ten eerste willen wij u enkele vragen stellen over een aantal voorzieningen in uw buurt.

- 1) Kunt u voor elk van deze voorzieningen aangeven of u daar: zeer tevreden, tevreden, noch tevreden noch ontevreden, ontevreden of zeer ontevreden mee bent.

	<i>zeer tevreden</i>	<i>tevreden</i>	<i>noch tevr./ noch ontevr.</i>	<i>ontevreden</i>	<i>zeer ontevreden</i>	<i>weet niet</i>	<i>n.v.t.</i>
a) winkels voor dagelijkse boodschappen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) speelmogelijkheden voor kinderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) straatverlichting	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) groenvoorzieningen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) openbaar vervoer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) onderhoud van de wegen en fietspaden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g) basisonderwijs	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
h) voorzieningen voor jongeren	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I) parkeergelegenheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
j) voorzieningen voor ouderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
k) ontmoetingsruimtes in de wijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

BUURTPROBLEMEN

- 2) Deze vraag gaat over een aantal vervelende voorvallen en misdrijven, die in uw buurt KUNNEN voorkomen. Kunt u voor elk voorval/misdrijf aangeven of dit naar uw eigen idee vaak, soms, of (bijna) nooit voorkomt in uw buurt?

(U kunt het desbetreffende hokje aankruisen)

	<i>komt vaak voor</i>	<i>komt soms voor</i>	<i>komt (bijna) nooit voor</i>	<i>weet niet/geen mening</i>
a) fietsendiefstal	☐	☐	☐	☐
b) diefstal UIT auto's	☐	☐	☐	☐
c) beschadiging of vernieling aan auto's en diefstal vanaf auto's, bijvoorbeeld wieldoopen, etc.	☐	☐	☐	☐
d) bedreiging	☐	☐	☐	☐

e)	bekladding van muren en/of gebouwen	☐	☐	☐	☐
f)	overlast van groepen jongeren	☐	☐	☐	☐
g)	dronken mensen op straat	☐	☐	☐	☐
		<i>komt vaak voor</i>	<i>komt soms voor</i>	<i>komt (bijna) nooit voor</i>	<i>weet niet/geen mening</i>
h)	mensen die op straat worden lastig gevallen	☐	☐	☐	☐
i)	rommel op straat	☐	☐	☐	☐
j)	hondenpoep	☐	☐	☐	☐
j)	vernietiging van telefooncellen, bus- of tramhokjes	☐	☐	☐	☐
l)	inbraak in woningen	☐	☐	☐	☐
m)	gewelddelicten	☐	☐	☐	☐
n)	drugsoverlast	☐	☐	☐	☐
o)	overlast door omwonenden	☐	☐	☐	☐
p)	straatroof	☐	☐	☐	☐
q)	agressief verkeersgedrag	☐	☐	☐	☐
r)	geluidsoverlast door verkeer	☐	☐	☐	☐
s)	andere vormen van geluidsoverlast	☐	☐	☐	☐
t)	te hard rijden	☐	☐	☐	☐
u)	parkeeroverlast	☐	☐	☐	☐
v)	overlast van zwervers/ daklozen	☐	☐	☐	☐
w)	overlast door horecagelegenheden	☐	☐	☐	☐
x)	vrouwen en meisjes die op straat worden nagefloten, nageroepen of iets dergelijks	☐	☐	☐	☐

3) Wat zijn volgens u de twee belangrijkste problemen in uw buurt, waarvan u vindt dat die met voorrang moeten worden aangepakt?

(vul per vakje een letter in, die hoort bij een probleem uit de bovenstaande lijst)

4) Vindt u de buurt waarin u woont een zeer prettige, een prettige, een onprettige of een zeer onprettige buurt om in te wonen?

- Zeer prettig
 Prettig
 Onprettig

- Zeer onprettig
- Weet niet/geen mening

5) Kunt u voor elke uitspraak aangeven of u het hier: helemaal mee eens, mee eens, noch mee eens/ noch mee oneens, mee oneens, of helemaal mee oneens bent?

	<i>helemaal mee eens</i>	<i>me eens</i>	<i>noch eens/noch oneens</i>	<i>me oneens</i>	<i>helemaal mee oneens</i>	<i>weet niet/geen mening</i>
a) De mensen in deze buurt kennen elkaar nauwelijks	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) De mensen gaan in deze buurt op een prettige manier met elkaar om	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Ik woon in een gezellige buurt waar veel saamhorigheid is	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Ik heb veel contact met andere buurtbewoners	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Ik ben tevreden over de bevolkingssamenstelling in deze buurt	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6) In wat voor soort woning woont u?

- eengezinswoning, niet vrijstaand, twee-onder-een-kap
- vrijstaande woning/bungalow
- etagewoning, bovenwoning, maisonnette, benedenwoning
- flat, minder dan 5 woonlagen
- flat, 5 of meer woonlagen
- bejaardenhuis, bejaardenoord, verzorgingshuis
- seniorenwoning, bejaardenwoning, aanleunwoning, serviceflat
- verpleeghuis
- woonboot/woonwagen
- anders, namelijk:

7) Dan volgt nu een aantal uitspraken over uw woning. Kunt u voor elke aangeven of u het hier: helemaal mee eens, mee eens, noch mee eens noch mee oneens, mee oneens, of helemaal mee oneens bent?

	<i>helemaal mee eens</i>	<i>me eens</i>	<i>noch eens/noch oneens</i>	<i>me oneens</i>	<i>helemaal mee oneens</i>	<i>weet niet/geen mening</i>
a) De indeling van de woning waarin u woont is geschikt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) De woning waarin u woont is te klein	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) De woning waarin u woont is slecht onderhouden	☐	☐	☐	☐	☐	☐

d)	De woning waarin u woont ademt een goede sfeer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
		<i>helemaal mee eens</i>	<i>me eens</i>	<i>noch eens/noch oneens</i>	<i>me oneens</i>	<i>helemaal mee oneens</i>	<i>weet niet/geen mening</i>
e)	Ik wil de komende jaren graag in deze woning blijven wonen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f)	Als ik de kans krijg zou ik graag naar een andere woning verhuizen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g)	De woning waarin ik woon is voldoende veilig	☐	☐	☐	☐	☐	☐

BETROKKENHEID BIJ DE BUURT

8) Bent u het afgelopen jaar actief geweest om uw buurt te verbeteren?

- ja
- nee
- weet niet

9) Voelt u zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in uw buurt?

- ja
- nee
- weet niet

10) Vindt u dat de buurt waarin u woont het afgelopen jaar vooruit of achteruit is gegaan?

- vooruit gegaan
- achteruit gegaan
- gelijk gebleven
- weet niet/geen mening

11) Denkt u dat de buurt waarin u woont de komende jaren vooruit of achteruit zal gaan?

- zal vooruit gaan
- zal achteruit gaan
- zal gelijk blijven
- weet niet/geen mening

12) Hoe lang woont u in deze buurt?

- korter dan 2 jaar
- 2 tot 5 jaar
- 5 tot 10 jaar
- 10 jaar of langer
- weet niet

ALGEMEEN EINDOORDEEL OVER WONING, BUURT EN GEMEENTE

- 13) U heeft nu een aantal vragen beantwoord over uw woning en de buurt waar in u woont. We zouden u willen vragen drie aspecten met een rapportcijfer van 1 tot en met 10 te beoordelen (1 = zeer slecht, 10 = zeer goed).

Welk cijfer zou u geven voor:

a) uw woning

b) uw woonomgeving

c) uw gemeente

ONVEILIGHEIDSBELEVING

14) Voelt u zich wel eens onveilig?

- Ja
- Nee   ➔ GA DOOR NAAR VRAAG 18
- Weet niet   ➔ GA DOOR NAAR VRAAG 18

15) Voelt u zich vaak, soms of zelden onveilig?

- vaak
- soms
- zelden
- weet niet

16) Voelt u zich wel eens onveilig in uw eigen buurt?

- Ja
- Nee   ➔ GA DOOR NAAR VRAAG 18
- Weet niet   ➔ GA DOOR NAAR VRAAG 18

17) Voelt u zich vaak, soms, of zelden onveilig in uw eigen buurt?

- vaak
- soms
- zelden
- weet niet

SLACHTOFFERSCHAP IN DE AFGELOPEN 12 MAANDEN

18) In de volgende vragen kunt u aangeven van welke vervelende voorvallen u zelf in de AFGELOPEN 12 MAANDEN slachtoffer bent geworden. Het kan hierbij ook gaan om voorvallen met betrekking tot uw huis, auto of fiets.

Daarnaast wordt gevraagd naar het aantal keren dat u iets dergelijks is overkomen binnen de gemeente Haarlem en meer specifiek: binnen uw eigen buurt.

Voorvallen	Slachtoffer	Hoe vaak gebeurde dit:
	geworden in de afgelopen	- in de gemeente Haarlem
	12 maanden	- in uw eigen buurt?

a) Een poging tot inbraak in uw woning **ZONDER** dat er iets

Nee
 Ja, nl.: → keer

Voorvallen	Slachtoffer	Hoe vaak gebeurde dit:
	geworden in de afgelopen	- in de gemeente Haarlem
	12 maanden	- in uw eigen buurt?

b) iets gestolen uit uw woning

Nee
 Ja, nl.: → keer

c) iets UIT een auto van u of iemand anders uit uw

Nee
 Ja, waarvan: → keer in de eigen gemeente

d) iets gestolen of vernield aan de buitenkant van uw auto('s), afgezien van beschadigingen

Nee
 Ja, waarvan: → keer in de eigen gemeente
waarvan:

---

e) *Is uw auto of een auto uit uw huishouden gestolen* *Nee*
 Ja, waarvan: *keer in de eigen gemeente*
→

---

f) *Diefstal van een fiets van u of van iemand binnen uw huishouden* *Nee*
 Ja, waarvan: *keer in de eigen gemeente*
→
waarvan:

(Het gaat hier om ALLE fietsen in uw huishouden.)

keer in de eigen buurt

n.v.t, geen fiets (gehad) in huis-houden → GA DOOR NAAR
VRAAG 18 g

-
- g) *Diefstal van UW portemonnee, portefeuille of bijvoorbeeld tasje, terwijl de overvaller daarbij geweld gebruikte of dreigde met geweld?*
- Nee*
 Ja, waarvan:
 →
- keer in de eigen gemeente*
waarvan:
 keer in de eigen buurt

(Het gaat hier om **PERSOONLIJK** slachtofferschap van straatroof).

Voorvallen	Slachtoffer geworden in de afgelopen 12 maanden	Hoe vaak gebeurde dit: – in de gemeente Haarlem – in uw eigen buurt?
-------------------	---	---

-
- h) *Diefstal van UW portemonnee, portefeuille of bijvoorbeeld tasje, ZONDER dat gebruik gemaakt werd van geweld of met geweld werd bedreigd?*
- Nee*
 Ja, waarvan:
→
-
- keer in de eigen gemeente*
- waarvan:*
-
- keer in de eigen buurt*

(Het gaat hier om **PERSOONLIJK** slachtofferschap van zakkenrollerij.)

-
- i) *Diefstal van andere dingen dan hierboven genoemd. Denk bijvoorbeeld aan planten uit de tuin, onderdelen van een fiets of geld uit een kledkamer*
- Nee*
 Ja, waarvan:
→
-
- keer in de eigen gemeente*
- waarvan:*
-
- keer in de eigen buurt*
-

---

j) *Is er afgezien van beschadigingen aan uw auto wel eens iets anders van u beschadigd of vernield, bijvoorbeeld aan uw huis of planten in de tuin?*

- Nee*
 Ja, waarvan:
→

keer in de eigen gemeente

waarvan:

keer in de eigen buurt

---

k) *Bedreigd met lichamelijk geweld*

- Nee*
 Ja, waarvan:
→

keer in de eigen gemeente

waarvan:

keer in de eigen buurt

---

l) *Slachtoffer geworden van mishandeling*

- Nee*
 Ja, waarvan:
→

keer in de eigen gemeente

waarvan:

keer in de eigen buurt

OORDEEL FUNCTIONEREN POLITIE IN DE BUURT

19) Welk oordeel heeft u over het totale functioneren van de politie in uw buurt? Bent u daarover:

- zeer tevreden
- tevreden
- niet tevreden/niet ontevreden
- ontevreden
- zeer ontevreden
- weet niet/wil niet zeggen

In het navolgende vragen wij u uw indruk te geven over het functioneren van de politie in uw buurt. Ook al heeft u geen directe contacten gehad met de politie, dan vragen wij u toch uw indruk te geven.

20) Kunt u voor de volgende uitspraken over het functioneren van de politie aangeven of u het hier: helemaal mee eens, mee eens, noch mee eens noch mee oneens, mee oneens, of helemaal mee oneens bent?

	<i>helemaal mee eens</i>	<i>mee eens</i>	<i>noch eens/noch oneens</i>	<i>mee oneens</i>	<i>helemaal mee oneens</i>	<i>weet niet/geen mening</i>
a) De politie biedt de burgers in deze buurt bescherming	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) De politie heeft hier contact met de bewoners uit de buurt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) De politie reageert op de problemen hier in de buurt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) De politie doet in deze buurt haar best	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) De politie pakt de zaken in deze buurt efficiënt aan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Ze bekeuren hier te weinig	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g) De politie neemt je serieus	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21) Kunt u voor de volgende uitspraken over de beschikbaarheid van de politie aangeven of u het hier: helemaal mee eens, mee eens, noch mee eens noch mee oneens, mee oneens, of helemaal mee oneens bent?

	<i>helemaal mee eens</i>	<i>mee eens</i>	<i>noch eens/noch oneens</i>	<i>mee oneens</i>	<i>helemaal mee oneens</i>	<i>weet niet/geen mening</i>
a) Je ziet de politie in de buurt te weinig.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) De politie komt hier te weinig uit de auto.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) De politie is hier te weinig aanspreekbaar.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) De politie heeft hier te weinig tijd voor allerlei zaken.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) De politie komt niet snel als je ze roept.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

22) Heeft u vertrouwen in de politie bij u in de buurt?

- veel vertrouwen
- vertrouwen
- niet veel en niet weinig vertrouwen
- weinig vertrouwen
- geen vertrouwen
- weet niet/wil niet zeggen

23) Heeft u vertrouwen in de Nederlandse politie?

- veel vertrouwen
- vertrouwen
- niet veel en niet weinig vertrouwen

- weinig vertrouwen
- geen vertrouwen
- weet niet/wil niet zeggen

OORDEEL FUNCTIONEREN GEMEENTE

24) Kunt u voor de volgende uitspraken over het functioneren van uw gemeente aangeven of u het hier: helemaal mee eens, mee eens, noch mee eens noch mee oneens, mee oneens, of helemaal mee oneens bent?

	<i>helemaal mee eens</i>		<i>noch eens/noch oneens</i>		<i>helemaal mee oneens</i>		<i>weet niet/geen mening</i>
a) De gemeente heeft aandacht voor het verbeteren van leefbaarheid en veiligheid in uw buurt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) De gemeente informeert de buurt over de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in uw buurt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) De gemeente betreft de buurt bij de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in uw buurt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) De gemeente is bereikbaar voor meldingen en klachten over onveiligheid en overlast in uw	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) De gemeente reageert op meldingen en klachten over onveiligheid en overlast in uw	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) De gemeente doet wat ze zegt bij het verbeteren van leefbaarheid en veiligheid in uw buurt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

OORDEEL FUNCTIONEREN WONINGCORPORATIE

25) Woont u in een:

- huurwoning van een woningbouwvereniging/corporatie (zoals Pre Wonen, Elan of de Woonmaatschappij)
- huurwoning van een particuliere verhuurder ☞ GA DOOR NAAR VRAAG 27
- koopwoning ☞ GA DOOR NAAR VRAAG 27
- weet niet ☞ GA DOOR NAAR VRAAG 27
- anders, namelijk ☞ GA DOOR NAAR VRAAG 27

26) Kunt u voor de volgende uitspraken over het functioneren van uw woningcorporatie aangeven of u het hier: helemaal mee eens, mee eens, noch mee eens noch mee oneens, mee oneens, of helemaal mee oneens bent?

	helemaal mee eens		noch eens/noch oneens		helemaal mee oneens		weet niet/geen mening
a) De corporatie heeft aandacht voor het verbeteren van leefbaarheid en veiligheid in en om uw wooncomplex	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) De corporatie informeert de bewoners over de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in en om uw wooncomplex	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) De corporatie betreft de bewoners bij de aanpak van leefbaarheid en veiligheid in en om uw wooncomplex	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) De corporatie is bereikbaar voor meldingen en klachten over onveiligheid en overlast in en om uw wooncomplex	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) De corporatie reageert op meldingen en klachten over onveiligheid en overlast in en om uw wooncomplex	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) De corporatie doet wat ze zegt bij het verbeteren van leefbaarheid en veiligheid in en om uw wooncomplex	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

VRIJE TIJD

Wij willen u nog een paar vragen stellen over verschillende terreinen waarop u actief bent buiten werk, school of huishouden.

27) Doet u op één of andere manier aan sport? Denksporten tellen ook mee.

- ja
 nee

☞ GA DOOR NAAR VRAAG 30

28) Hoe vaak sport u?

- minder dan 1 maal per maand
 1 maal per maand

- meerdere malen per maand
- 1 maal per week
- meerdere malen per week
- weet niet

29) Sport u meestal samen met anderen, of alleen?

- meestal samen met anderen
- meestal alleen
- beide ongeveer even veel

30) Gaat u wel eens uit? Bijvoorbeeld naar een café, discotheek, bioscoop, theater, museum, sportwedstrijd, koffiehuis, buurthuis of ontmoetingscentrum?

- ja
  - nee
- ☞ GA DOOR NAAR VRAAG 32

31) Hoe vaak gaat u uit of doet u één van in vraag 30 genoemde of vergelijkbare activiteiten?

- minder dan 1 maal per maand
- 1 maal per maand
- meerdere malen per maand
- 1 maal per week
- meerdere malen per week
- weet niet

32) Heeft u nog andere vrijetijdsactiviteiten en hobby's, die hiervoor nog niet aan de orde zijn geweest? Het kan hier bijvoorbeeld gaan om muziek maken, toneelspelen, handwerken, het volgen van cursussen, enzovoort.

- ja
  - nee
- ☞ GA DOOR NAAR VRAAG 35

33) Hoe vaak bent u met deze hobby's in totaal bezig?

- minder dan 1 maal per maand
- 1 maal per maand
- meerdere malen per maand
- 1 maal per week
- meerdere malen per week
- weet niet

34) Beoefent u deze hobby's meestal samen met anderen of alleen?

- meestal alleen
- meestal samen met anderen
- beide ongeveer even veel
- weet niet

35) Hoe vaak ontmoet u vrienden of familie (die niet met u in hetzelfde huis wonen)? Het gaat hier om het aantal malen dat u thuis vrienden/familie ontvangt of bij hen op bezoek gaat. Wij bedoelen hiermee ook samenkomsten die buiten plaatsvinden: op straat, in een park, op het strand en dergelijke.

- minder dan 1 maal per maand

- 1 maal per maand
- meerdere malen per maand
- 1 maal per week
- meerdere malen per week
- weet niet

U heeft in de vorige vragen aangegeven of en in welke mate u samen met anderen actief bent op het gebied van sport, uitgaan, vrijwilligerswerk of hobby's. Het is mogelijk dat u best actiever zou willen zijn dan u nu bent, maar daar om de één of andere reden niet aan toekomt. Daarover gaan de volgende vragen.

36) Vindt u in het algemeen, dat u voldoende contacten met andere mensen hebt, d.w.z. buiten werk, school of eigen huishouden?

- ja, zeker   ➡ GA DOOR NAAR HET VOLGENDE ONDERWERP, VRAAG 39
- ja, maar ik zou wel wat meer willen
- nee, ik vind dat ik te weinig contacten heb
- weet niet

37) Op welke terreinen zou u meer contacten willen hebben?

(u mag meer dan 1 antwoord geven)

- sport
- uitgaan/recreatie
- hobby's
- vrijwilligerswerk
- vrienden ontmoeten
- weet niet
- anders, namelijk:

38) Wat weerhoudt u hiervan?

(u mag meer dan 1 antwoord geven)

- geld
- tijd
- afstand vervoer
- ik weet niemand om dingen samen mee te ondernemen
- gezondheid/handicap
- weet niet
- anders, namelijk:

VRIJWILLIGERSWERK EN MANTELZORG

Veel mensen doen naast hun betaalde werk en/of zorg voor hun eigen huishouden ook vrijwilligerswerk waarin zij zich onbetaald inzetten voor anderen of voor bijvoorbeeld een school, vereniging of club.

39) Doet u wel eens vrijwilligerswerk?

- ja
- nee

 GA DOOR NAAR VRAAG 44

40) Op welk gebied verricht u dergelijke vrijwillige werkzaamheden?

(Meer antwoorden mogelijk)

- Sport en recreatie (bijv. voetbalvereniging, volleybalvereniging, dartclubs, volkstuinvereniging)
- Zorg of hulpverlening (bijv. hulp bij activiteiten in het bejaardentehuis of de stichting Zonnebloem etc.)
- Sociaal-maatschappelijk werk (bijv. wijkcentrum, jongeren centrum, begeleiden vakanties gehandicapten etc.)
- Onderwijs/ kinderopvang/ crèche (bijv. als overblijffouder of in de ouderraad)
- Kunst en cultuur (bijv. muziek, toneel, zang, etc.)
- Politiek (bijv. vrijwilligerswerk voor politieke partij)
- Belangenvereniging (bijv. beroeps- of vakorganisatie, patiëntenvereniging, winkeliersvereniging, enz.)
- Levensbeschouwelijk (bijv. vrijwilligerswerk vanuit de kerk of moskee)
- Bewonersorganisatie, buurtvereniging, wijkvereniging, buurtactiegroep, etc.
- Ideële organisatie (bijv. Amnesty, Vluchtelingenwerk, Greenpeace, Wereld Natuur Fonds, etc.)

41) Hoe vaak bent u hier alles bij elkaar mee bezig?

- minder dan 1 maal per maand
- 1 maal per maand
- meerdere malen per maand
- 1 maal per week
- meerdere malen per week
- weet niet

42) Vrijwilligerswerk kan veel voldoening geven, maar soms wordt het ook als belastend ervaren. Ervaart u wel eens knelpunten?

- nee, nooit
- bijna nooit
- af en toe
- ja, regelmatig
- ja, voortdurend

43) Welke knelpunten ervaart u?

- emotionele belasting
- lichamelijke belasting
- gebrek aan financiële tegemoetkoming
- kan het moeilijk combineren met mijn andere verplichtingen
- weet niet waar ik voor ondersteuning terecht kan
- zit er aan vast / weinig tijd voor mezelf
- anders, namelijk:

We noemen werkzaamheden mantelzorg als u (meer dan gebruikelijke) zorg verleent aan iemand die dat door ziekte of een handicap zelf niet kan. Het gaat bijvoorbeeld over het verzorgen van uw ernstig zieke partner of hoogbejaarde moeder.

44) Verleent u wel eens mantelzorg?

- ja
 nee

☞ GA DOOR NAAR VRAAG 52

45) Aan wie verleent u mantelzorg?

(Meer antwoorden mogelijk)

- partner
 kind(eren)
 vader, moeder
 ander familielid
 vrienden, buren
 anders, namelijk:

46) Hoeveel uur bent u gemiddeld per week met het verlenen van mantelzorg bezig?

 uur

47) Hoe lang verleent u al mantelzorg?

- korter dan 3 maanden
 3 tot 6 maanden
 6 maanden tot een jaar
 een jaar of langer

48) Mantelzorg kan veel voldoening geven, maar soms wordt het ook als belastend ervaren. Ervaart u wel eens knelpunten?

- nee, nooit
 bijna nooit
 af en toe
 ja, regelmatig
 ja, voortdurend

49) Heeft u behoefte aan ondersteuning bij de mantelzorg die u verricht?

- ja, zeker
 ja, misschien
 nee

50) Welke vorm van ondersteuning zou u willen krijgen

- vervangende zorg (dit kan u (tijdelijk) van uw zorgtaak ontlasten)
- afstemming van betaalde baan op zorgtaken
- financiële compensatie
- informatie en advies
- anders, namelijk

Er bestaan instanties, zoals het regionale Steunpunt Mantelzorg en de Vereniging Mezzo, die steun bieden aan mensen die mantelzorg verlenen.

51) Was u op de hoogte van het bestaan van deze ondersteunende instanties?

- nee
- ja, enigszins op de hoogte
- ja, goed op de hoogte

GEZONDHEID EN ZELFREDZAAMHEID

52) Hoe zou u over het algemeen uw gezondheid noemen?

- zeer goed
- goed
- redelijk
- matig
- slecht

53) In hoeverre wordt u op dit moment door uw gezondheid beperkt bij dagelijkse bezigheden (zoals fietsen, trappen lopen, huishoudelijk werk of werk buitenshuis)?

- ernstig beperkt
- enigszins beperkt
- af en toe beperkt (soms wel/soms niet)
- niet beperkt

54) Heeft u bij uw dagelijkse bezigheden (zoals aankleden, huishoudelijk werk, vervoer of financiële administratie) vanwege lichamelijke of psychische problemen hulp nodig van partner, bekenden of professionals?

- nee, geen hulp nodig
- ja, enige of volledige hulp nodig

➡ GA DOOR NAAR VRAAG 56

55) Hieronder staat een aantal huishoudelijke werkzaamheden en activiteiten genoemd.

- Wilt u in de eerste kolom aangeven of u bij deze werkzaamheden vanwege lichamelijke of psychische problemen hulp nodig heeft?
- In de tweede kolom kunt u aangeven of u deze hulp ook ontvangt.
- Als dit zo is, kunt u in de derde kolom aangeven van wie u deze hulp ontvangt.

Krijgt u deze hulp ook daadwerkelijk en zo ja, van wie?

1. Heeft u hulp nodig bij:	2. Ontvangt u deze hulp ook?	3. Zo ja, van wie ontvangt u de hulp?
<p>a) <u>aankleden, opstaan en/of wassen</u> } →</p> <p>☐ volledige hulp nodig ☐ enige hulp nodig</p> <p>☐ geen hulp nodig } ↘</p> <p>} →</p>	<p>☐ Ja, namelijk van: →</p> <p>☐ ↙ Nee, krijg geen hulp</p>	<p>☐ partner, familie, vrienden, buren en/of bekenden ☐ professionele hulp tegen betaling en/of via verzekering ☐ beide</p>
<p>b <u>dagelijkse</u> } →</p> <p>) <u>boodschappen</u> } →</p> <p>☐ volledige hulp nodig ☐ enige hulp nodig</p> <p>☐ geen hulp nodig } →</p> <p>} →</p>	<p>☐ Ja, namelijk van: →</p> <p>☐ ↙ Nee, krijg geen hulp</p>	<p>☐ partner, familie, vrienden, buren en/of bekenden ☐ professionele hulp tegen betaling en/of via verzekering ☐ beide</p>
<p>c) <u>bereiden van maaltijden</u></p> <p>☐ volledige hulp nodig ☐ enige hulp nodig</p> <p>} →</p> <p>☐ geen hulp nodig ↓</p>	<p>☐ Ja, namelijk van: →</p>	<p>☐ partner, familie, vrienden, buren en/of bekenden ☐ professionele hulp tegen betaling en/of via verzekering ☐ beide</p>

ACHTERGRONDVRAGEN

Ter afsluiting willen wij u vragen enkele persoonlijke gegevens in te vullen. Nogmaals: de antwoorden zullen volstrekt anoniem verwerkt en gerapporteerd worden.

56) Bent u een man of een vrouw?

- Man
 Vrouw

57) Wat is uw leeftijd?

	<i>ja</i>
	<i>ar</i>

58) In welk land of werelddeel bent u geboren? En uw vader en moeder?

	<i>Nederland</i>	<i>Ned. Indië Indonesië</i>	<i>Suriname</i>	<i>Nederl. Antillen of Aruba</i>	<i>Turkije</i>	<i>Marokko</i>	<i>Ander land, namelijk:</i>
a) U zelf	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
b) Uw moeder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
c) Uw vader	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

59) Uit hoeveel personen bestaat het huishouden, uzelf meegerekend?

	<i>personen</i>
--	-----------------

60) Hoeveel personen daarvan zijn jonger dan 18 jaar?

	<i>personen</i>
--	-----------------

61) Wat is uw hoogstgenoten schoolopleiding die u met een diploma heeft afgerond?

- geen onderwijs / basisonderwijs (lagere school, basisschool incl. LAVO en VGLO)
 LBO / VMBO / MAVO (MULO, ULO, opleiding leerlingwezen)
 MBO (MTS, MEAO, UTS, INAS, Politie school, Verpleegsteropleiding)
 HAVO / VWO (gymnasium, HBS, MMS)
 HBO (HTS, HEAO, Sociale academie, Hogeschool, Post-HBO) / kandidaats wetenschappelijk onderwijs
 WO (Universiteit), doctoraal
 weet niet

62) Verricht u betaalde werkzaamheden?

- ja
- nee

☞ GA DOOR NAAR VRAAG 64

63) Is dit voor meer dan 12 uur per week?

- ja
- nee

64) Wat is uw hoofdbezigheid overdag?

- student/scholier
- huisvrouw/huisman
- werkloos/AWW/WAO
- gepensioneerd/VUT
- vrijwilligerswerk
- werken
- anders, namelijk:

65) In welke klasse valt het gezamenlijk netto (= schoon) maandinkomen van uw huishouden?

(Uitkeringen, pensioengelden, alimentatie en dergelijke zijn ook inkomen. Niet meegerekend worden: vakantiegeld, kinderbijslag, zorgtoeslag, huursubsidie, huurtoeslag en kinderopvangtoeslag.)

- Geen eigen inkomen
- Minder dan € 950
- € 950 - € 1.300 per maand
- € 1.300 - € 1.900 per maand
- € 1.900 - € 3.150 per maand
- € 3.150 en meer per maand

66) wat is uw postcode?

Cijfers

Letters

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

(Uw postcode is

nodig

om de resultaten per wijk te bekijken.)

HARTELIJK DANK VOOR UW MEDEWERKING.

**U KUNT DE INGEVULDE VRAGENLIJST IN BIJGEVOEGDE RETOURENVELOP TERUGSTUREN.
EEN POSTZEGEL IS NIET NODIG.**